

NEUSPEHI VLADE V BOJIH ZOPER KRIZO

ARMADA BREZPOSELNIH SE ZELO POČASI ZMANJŠUJE

Republikanci bombardirajo Roosevelta.—Velik spor radi valute.—Delo za prehrano

BREZPOSELNOST ni to zimo nič manjša ko lansko, dasi skušajo vladne statistike prikazati položaj v bolj rožnatih barvah. A. F. of L. je iz svojih in vladnih poročil ter statistik izračunala, da je bilo oktobra 10,076,000 brezposelnih, ali 11,000 več ko v septembru. Odslavljanja se nadaljuje. Milijone delavcev je zaposlenih le po par dni v tednu, da zaslužijo za najpotrebnejšo hrano.

Plača povprečnega delavca je zvišana od septembra do konca oktobra, kakor pravi statistika A. F. of L., \$1.20 na mesec, ali 1.4 odstotka, življenske potrebe pa so se v istem času podražile dobrega pol odstotka.

Meseca marca t. l., ko je bila kriza v Zed. državah na višku, je bilo — 13,689,000 delavcev brez vsakega zaslužka. Od tedaj so jih torej vposlilili le dobre 3 in pol milijona, največ na račun vladnih posojil in subvencij, in pa na račun tistih, ki so morali odstopiti nekaj šihov na teden, da so odvezli čimveč brezposelnih iz seznama reliefa.

Tudi vlada hoče, da se zmanjša število onih, ki dobivajo podporo; v ta namen je objavila, da bo s svojimi sredstvi uposlila pri raznih javnih delih štiri milijone delavcev. Najprej tiste, ki dobivajo podporo, in potem, če bo še kaj služb, tudi druge.

Vlada si od te akcije nadeja veliko uspehov, medtem ko so kritiki mnenja, da bo ta zaposlitev le začasna. Industrija, ki edino lahko da brezploselnosti usodni udarec, je v stagnaciji.

Na neuspehe vlade kažejo čedalje bolj republikanci, ki se pripravljajo na kongresne volitve prihodnje leto. Pravijo, da Roosevelt s svojo nezdravo ekonomsko taktiko križuje povečava; vrhu tega pa vodi tudi v inflacijo, ki bo povzročila popoln gospodarski polom. Bogataši so si za ta slučaj preskrbeli vloge v zlatu v inozemskih deželah in ne bodo stradali, medtem ko bo ljudstvo v mestih, ki je odvisno samo od zaslužka, v tem slučaju najbolj prizadeto. Vse važnejše trgovske komore, kapitalisti, bankirji in mnogi demokratski politiki zahtevajo od Roosevelta, da naj stabilizira ameriški dolar. Senator H. D. Hatfield pravi, da ameriški imoviti sloji vložili že

od ene do štiri milijarde dolarjev v inozemstvu.

Rooseveltovi ljudje odgovarjajo, da se predsednik ne misli zateči k neomejenemu tiskanju bankovcev, toda tudi zlate valute ne bo še uvedel. Zaradi teh nesporazumov v kapitalističnih krogih samih, izgleda, da nekatere velike korporacije in banke začele Rooseveltov program bojkotirati, plačuje pa ljudstvo, ki se vsled brezposelnih milijonov pogreza bolj in bolj v pomanjkanje.

Kritiki v kapitalistinih krogih ne dvomijo v iskrenost Roosevelta, ampak njegova sedanja taktika bo po njihovem mnenju ugonobila kredit federalne vlade, in tedaj bo inflacija edini izhod. Vladni bonidi so v teh sporih že padli v ceni.

Velika javna dela, ki jih že dolgo obljubljajo, se le počasi razvijajo. Pravijo, da se z njimi pokažejo na pomlad boljše učinki.

Čudno je, da v zvezi ogromnim vladnim posojilom ne kaže privatna industrija še nič volje pognati obrat. Jeklarke in druge industrije, ki so prošle poletje pokazale nekoliko zvišanja obratne sile, so spet v stagnaciji, deloma namenoma, da nagajajo vladni. Maščujejo pa se nad njo zato, ker jo dolže, da podpira uničenje. V očeh privatnih interesov je to neodpušljiv smrtni greh.

Kjerkoli so prošle dneve naznanili, da bodo najemali brezposelne pri javnih delih, so nastale procesije pred uposljevalnicami. V Chicagu na pr. jih je bilo samo v enem dnevu nad 70,000 v vrstah.

Problem brezposelnosti je torej tam, kakor je bil prošle zime. Ko bi bilo delavstvo organizirano, bi se privatni interesi ne igrali z ljudstvom kakor se danes. In igrali se bodo, dokler se delavstvo ne zopametuje ter neha podpirati kapitalistični stranki.

Justica "po amerikansko"

V San Jose, Calif., sta bila dne 26. nov. linčana John M. Holmes in Thomas H. Thummond. Mnóžica okrog 5,000 ljudi ju je vzela iz ječe, jima strgala obleko ter ju pretepla, da sta bila prav po vsem životu krvava, se glasi poročilo v dnevnem časopisu. Po tem mučenju so ju obesili v javnem parku blizu sodne palače.

Bila sta obtožena ubijanja 22-letnega sina bogatega B. L. Harta, od katerega sta potem zahtevala \$40,000 odškodnine. Toda sina sta umorila in ga vrgla v vodo. Ko so zločin odkrili, je časopisje zapvilo, da mora biti maščevan. In bil je "maščevan". Governor James Rolph je po linčanju izjavil: "To je najboljši vzgled, ki ga je mogla dati California ostali deželi. Ta dr-

žava je pokazala, da ne bo tolerirala ubijanj."

Zločince, ako sta kriva, sta zaslužila kazen. California ima sodišča, ki so v stanju obravnavati take zadeve. Linčarska "justica" pa je izraz masne histerije in ne more biti pravična, pač pa je brutalno maščevalna.

Vzrok, da je časopisje tako ognjevit v boju proti ubijanju, ne pa tudi proti drugim zločinom, je v tem, da so ubijaljanjem izpostavljeni imoviti ljudje, ki lahko plačajo odškodnino. In tega oni ne trpe. Dokler se zločinci zadržujejo v plasteh ubojnežnega ljudstva, poroča dnevni tisk o hudodelstvih le v obliki novic. Ugrabljanja pa so druga stvar, zato zahtevajo za te vrste zločinov smrtno kazen. In "California" je dala k temu najboljši vzgled.

EKONOMSKI TOKI V IZMENJANI VLOGI



Mihajlo Kalinin, predsednik centralnega izvrševalnega odbora sovjetske Unije, je v svojem pozdravnem govoru Zed. državam dne 20. nov. po radiu zagotovil prijateljstvo ljudstva v USSR ameriškemu ljudstvu. Naglasil je dejstvo, da je USSR postala v 16. letih iz zaostale nazadnjaške agrarne dežele moderna industrijska država. Ameriškim častnikom je potem tolmačil različne ekono-

miške točke, ki jih narekuje razvoj. "V Rusiji," je dejal, "samo delali počasi in zdaj skušamo hiteti. Pri vas ste brželi in zdaj si prizadevate zmanjšati hitrico. Vidite, kako se situacija spreminja?"

Na aliki je kos nove Rusije, ki se žuri v svojem programu za gospodarsko povzdigo države.

Zahvalni dan 1933 v luči panike in lepih proglovov

Zahvalni dan zadnji četrtki v novembru je državni praznik. Predsednik in guvernirji ga vsako leto posebej proglasijo za dan zahvaljevanja za vse, kar je božje stvarstvo dalo ljudstvu dobrega. In pobožno je treba sprejeti tudi težave, ki jih je zadnjih nekaj let več kakor pa dobrega.

Demokratski guvernirji so v svojih proglovih svetovali, da se v četrtki 30. novembra med drugim zahvalimo za napredek, ki smo ga dosegli v teku leta pod modro Rooseveltovo vlado.

"Bodimo hvaležni, ker je dobilo milijone brezposelnih spet zaslužek," se glasi poslanca Illinoiskega guvernirja. "Plače so zvišane in mnoge tovarne, ki so dolgo počivale, so obnovile obrat. In tudi farmarji so na pragu boljših dni in obilnejših priložnosti."

Kdor se hoče torej zahvaljevati, so mu našli obilo lepih reči, toliko, da človek skoro pozabi, da smo v krizi že četrti zahvalni dan.

Scottsboro črnici spet pred sodiščem

Dne 27. novembra se je pričela v Decaturju v Alabami nova porotna obravnava proti devetim zamorskim fantom, ki so obtoženi posilstva. Vsi se v isti dvorani ko pred devetimi meseci, ko jih je porota spoznala krivim in obsodila v smrt. Z apeli na višja sodišča jim je zagovorništvstvo izvajalo novo obravnavo, toda v okoliščinah, ki jo spremlja, bo čudež, ako bo razsodba zdaj bolj pravična kakor prvič.

Priporočite Ameriški družinski koledar

Ameriški družinski koledar letnik 1934, ki je že dni izšel, je vreden, da ga priporočate znancem in prijateljem v naročitev.

Zastopniki sovjetov uradno sprejeti v ameriško družbo

Razen par banketov, ki jih je priredil Amerg (sovjetska trgovska komora) v New Yorku za izbrano družbo bankirjev, Američani niso imeli prilike od blizu opazovati zastopnikov USSR.

Dne 24. oktobra pa se je vršil v New Yorku v hotelu Waldorf-Astoria banket na katerem je bil častni gost komisar za zunanje zadeve Maksim Litvinov. Priredila ga je Ameriško-ruska trgovska komora. V ospredju, kjer je bila miza za najodličnejše goste, je bila velika ameriška zvezdnata zastava iz svile, in pa rdeča sovjetska zastava iz enakega blaga ter v nji zlati sovjetski znak kladi-va in srpa. Med gosti so bili John V. Davis, Kermit Roosevelt, Mrs. Ogden Reid, Parker Gilbert, ki je drug Morgantove bančne hiše, in mnogo drugih predstavnikov ameriškega kapitalizma. Dogodilo se je prvič v tej deželi, da je v tako "odlični družbi" visela tik ameriške sovjetska zastava; in prvič, da so zastopniki ameriških financ in industrije poslušali stoji ne samo ameriško himno nego tudi Internacionalni Organist je namreč igral obe, kakor je običaj na banketih, ki so prirejeni v počast diplomatu ali diplomatom te ali one prijateljske države.

Nekateri udeleženci banketa so nekaj časa kar strmeli, tako nevrjetno se jim je zdelo vse to. Potem pa so se navdušili in imeli dramatične govorce, ko na redko kateri prireditvi te vrste.

Stotnik H. L. Cooper, predsednik Ameriško-ruske trgovske komore, je v svojem pozdravnem govoru hvalil Josipa Stalina, in ga imenoval enega izmed največjih voditeljev sedanje države. In udeleženci so plaskali!

Servirali so bogata jedila, pripravljena na način, ki je bil v Rusiji v običaju za časa carizma, seveda med aristokracijo. Koncertni spored, kolikor so ga imeli med govori, je bil ruski.

Tudi v Moskvi se je že vršil uraden banket v počast ameriškim gostom, na katerem je Aleksij Neiman, načelnik sovjetskega častniškega biroja, napisal na zdravje ameriškemu predsedniku Franklinu Rooseveltu. Vsi guvernirji so poudarjali nado, da se bo med obema deželama razvilo iskreno prijateljstvo in sodelovanje v skupno dobro.

Brezposelni v Nemčiji

Vlada v Berlinu objavlja, da je v Nemčiji 3,776,000 brezposelnih, ali 31,000 več kot jih je bilo v oktobru.

Agitirajte za Proletarce!

MUSSOLINIJEV NOVI EKONOMSKI SISTEM

ITALIJANSKI diktator Mussolini je pred koncilom korporacij razlagal svoje teorije in načrte za preuredbo gospodarskega sistema v Italiji. Dejal je, da je kapitalizem brez duše, in da je kapitalistični sistem Ivar Kruegerja in Samuel Insulla umrl. Tudi ekonomski liberalizem je stvar prešliosti. "V Italiji smo ga že pokopali," je dejal.

Socialistične stranke v Evropi so po njegovem mnenju le še drobci. Namesto dekadentnega socializma mora nastati korporacijska država. In kakor je mogoča v Italiji, pravi premier Mussolini, tako je mogoča in prikladna za druge dežele. Smešil je državni zbor, čigar važnost in pomen je zatočil zaeno z ekonomskim liberalizmom, kljub temu pa ima tudi Italija še vedno svoj parlament, izvoljen na enak način kakor Hitlerjev v Nemčiji ali Aleksandrov v Jugoslaviji. V Italiji ga bodo izvolili ponovno marca prihodnje leto, in to, pravijo, bo zadnji. Kajti Mussolini bo Italijo popolnoma reorganiziral v korporacijsko državo in vrhovni parlament bo zbornica zastopnikov korporacij.

To, kar imenujejo v Mussolinijevi Italiji "korporacija", je nekaj drugega kakor na pr. ameriška korporacija. Tu je korporacija delniška družba, v Italiji pa označujejo s tem imenom zvezo poklicov in industrij, ki so jih razdelili v cehe. Na pr., vsa jeklarska industrija je ceha (korporacija) zase, in v nji so delavci in posestniki tovarov. Lesna industrija, živilska itd., so organizirane enako. Vse pa so združene skupaj v vrhovnem korporacijskem koncilu ali svetu, ki regulira in kontrolira pod vodstvom vlade vse ekonomsko življenje v Italiji. Posamezne kompanije niso več svobodne, kakor so bile pod "ekonomskim liberalizmom", nego morajo obratovati svoja podjetja tako, da služijo državi. Kljub temu pa Italija garantira gospodarjem dividende na vloženi kapital, toda mnogi ekonomski dvomijo, da bo to dolgo zmogla. Mnenje nekaterih je, da bo Mussolinijeva ekonomska politika privedla gospodarstvo Italije na stopnjo, s katere bosta samo dva izhoda: ali socializacija, ali pa povratek v stari "ekonomski liberalizem". Slednje bi značilo polom fašizma, zato vodi Mussolinijev ekonomski tok logično v socializacijo.

Mussolini sovraži socialiste in socialistične stranke. "Socializem je mrtveč," je dejal, toda da se fašizem vzdrži, si od tega "mrtvega socializma" izposujejo socialistične ekonomske reforme. In če njegova absolutistična država kdaj proglasi vso veliko industrijo za državno svojino, si bo tudi to izposodil iz socialističnega ekonomskega programa.

Diktatorji sovražijo socialistično gibanje zato, ker so diktatorji. Socializem pomeni ne samo družabno svojino produktivnih in distributivnih sredstev ter prirodnih zakladov, nego tudi industrialno in politično svobodo. Fašizem zahteva, da se vso državo spremeni v kasarno, z enim samim poveljnikom. Ljudstvo ima samo dolžnosti, ne pa političnih pravic. Dovoljeno mu je služiti edino eni stranki, in ta stranka ni nič drugega kakor poslušno orodje diktatorja.

Fašizem v Italiji in Nemčiji je bil v svojem početku le rešilna akcija za ohranitev gospodarskega sistema kakršen je, z reformami, ki jih je diktator od posedujočih izsilil, zato, da jih obvaruje propada, državo pa "zadini" s terorjem in brutalnim uničenjem opozicije. To je prva faza fašizma. V drugi napaja ljudstvo z nacionalistično propagando in z militariziranjem. Vsako pacifistično mišljenje in agitacija proti militarizmu ter vojni je v očeh fašizma veleizdaja.

V tretji stopnji fašizma mora diktator ljudstvo uveriti, da mu misli izboljšati življensko stanje, ker bi drugače začelo dvomiti vanj in bi nastala nevarnost, da se mu izneveri. Fašistični diktator se ne vzdržuje samo s teroriziranjem opozicije, nego tudi s pomočjo ljudstva. Zato si moderni diktatorji grade politične stranke, njih člani pa žive v iluziji, da so sestavni svobodni del vladnega sistema. Dokler se diktatorju posreči držati svoje pristaše v taki iluziji, je njegov režim varen.

Toda vzdržal ne bo. Kakor si mora za ekonomsko reorganizacijo države izposojati iz socialističnega programa, tako se bo ljudstvo prej ali slej izreklo za mednarodni demokratski socializem, četudi ga diktatorja Mussolini in Hitler proglašata mrtvim. Socializem edini nudi program, ki je v stanju odpraviti vojne in ustvariti mednarodno sodelovanje za blaginjo vseh ljudstev na svetu.

NEMŠKI LUTERANCI V KREGU VSLED NOVE 'REFORMACIJE'

Med protestantsko duhovščino v Nemčiji traja že več tednov ljuta borba med Hitlerjevo strujo, katere ima vso podporo vlade, in med onimi duhovniki, ki zahtevajo, da cerkev ne sme postati orodje vlade.

To je eno sporno vprašanje, toda ne glavno. Fašistična struja zahteva novo reformacijo cerkve. Sveto pismo stare zaveze naj se zavrže, ker je židovsko delo, in se ga nadomesti s pravljicami iz življenja starih teutonov. Sveto pismo nove zaveze se naj temeljito predela. Mehkega, trpljenju in pacifizmu ujanega Krista se naj odpravi, namesto njega pa naj si reformirana cerkev najde Krista, ki ne u-

Obnovite naročnino

Če vam je naročnina na Proletarca potekla, prosimo, da jo obnovite ko hitro mogoče.

List za interese delavskega ljudstva.
Izhaja vsako sredo.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.
Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.
Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za pričetek v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1905.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

"Evolucija" volilnih sistemov

Skozi desetletja so delavci demonstrirali za volilno pravico. Marsikdo je padel v teh bojih. Tisoče je bilo ranjenih. Nešteti so bili odlovljeni za kazen, ker so zahtevali državljanske svobodščine, in v teh je bila glavna zahteva splošna, enaka in tajna volilna pravica.

Volilno pravo je bilo izvojevano skozi borbe desetletja in nobena dežela ga več ne odreka.

Nekaj drugega je, kar se tiče splošne, enake in tajne volilne pravice.

Tajne volitve so edine, ki državljanom res jamčijo, da lahko svobodno glasujejo, pa četudi napačno, ker so pač pod vplivi onih, ki imajo za propagando najboljša sredstva in prilike.

Madžarska, Jugoslavija in precej drugih dežel ni za tajne volitve. Ljudje morajo na voliščih javno izpovedati, ali so za, ali proti vladi. Naravno, da so za vlado! Pri volitvah poslancev v jugoslovanske skupščine so morali na volišče vsi, "prostovoljno" kajpada, toda če ne drugače, pa v spremstvu orožnikov. Glasovali so za vladno listo, ker druge bilo ni — svet pa naj bi vrjel, da je narod enoten in kar kipi navdušenja za "svojo" vlado.

Enako komedijo — samo veliko bolj spretno in teatralno — je ponovil v Nemčiji Hitler v svojih državnozborskih volitvah in "plebiscitu" dne 12. novembra. Tudi v Mussolinijevi Italiji volijo včas, seveda edino za kandidate, ki jih jim on nominira in izvoli.

Vsakdo v Nemčiji je moral na volišče in glasovati za Hitlerjeve kandidate ter njegovo politiko. Tudi "proti" so lahko glasovali. Ampak gorje onemu, ki bi ga osumili, da je glasoval proti vladi! Takoj bi ga poslali v koncentracijski tabor! Zato so šli na volišče ter glasovali po ukazu rajše ko po svojem prepričanju. Le dva milijona jih je bilo proti vladi — dva milijona protivnih glasov je namreč vlada priznala, in ne njeni ljudje so šteli glasove. Dober milijon glasovnic pa je bilo glasom ugotovitve njenih števec neveljavnih.

Nad 40.000.000 Nemcev se je udeležilo teh volitev, ali več ko kdaj kolj prej.

Diktature imajo svoje muhe. So proti resnim volitvam, so absolutno nasprotne svobodnemu izražanju volilcev, kljub temu pa hočejo volitve — in ne samo to — pač zahtevajo, da se jih udeleže vsi, ki so polnoletni in imajo pravico glasovati.

Volitve so torej pridobitev, ki si jo niti diktatura ne upa odpraviti. Zaveda se, da imajo volilci več moči odpraviti diktaturo, kot pa jo imajo diktatorji za odpravo volilne pravice.

Ruski bondi

Amerikanci imajo za precej milijonov dolarjev bondov iz časa carjeve Rusije. Zdaj, ko je ameriška vlada priznala sovjetski režim, so začeli upati, da bo vlada v Moskvi morda plačala tiste bonde, ali vsaj nekaj. Saj tudi propadle ameriške banke ne plačajo vsega, nekaj pa le! Zato so imetniki starih ruskih bondov ustanovili "proteksijski odbor", ki se naj pri ameriški vladi poriga, da pri pogajanjih za sklenitev trgovske pogodbe med Zed. državami in Rusijo ne bodo pozabljeni. Svoje upe građe na pešeno podlago. Sovjetska Rusija bo nekaj plačala — toda le tistim, ki so imeli tovarne in druge posesti v Rusiji, katere je sovjetska vlada zasegla. Carjevimi upniki ne bo ničesar vrnila. In tudi če bi hotela, kje naj vzame?

"Četrta internacionala"

Ako se Mussoliniju posreči ustanoviti fašistično, ali "četrto internacionalo", bo njena edina skupnost sovraštvo do mednarodnosti, marksističnega pojmovanja zgodovine in do socializma. Ampak taka "internacionala" je vnaprej obsojena razpadu.

Ako ste prejeli opomin o potekli naročnini, prosimo, obnovite jo čimprej.

AMERIŠKO ČASOPISJE JE "ODKRILO" RUSIJO IN JO OPISUJE



Od dneva, ko je Roosevelt naznanil, da je vlada Zed. držav priznala sovjetsko Unijo, so našli v ameriškem časopisu prostor nešteti opisi in slike o Rusiji. Na pr. čitateljem so s statističnimi podatki pojasnili, da je sovjetska Rusija veliko večja ko pa Zed. države; koliko večja, to vidite na tej sliki.

Širina Zed. držav med Atlantikom in Pacifičnim morjem je 2,640 milj, in širina Rusije med njeno mejo v Evropi ter

otrezjem Sibirije na Pacifiku je 5,285 milj. Zed. države so torej polovico ožje kot USSR. Površina Rusije je 8,238,348 kv. milj in površina Zed. držav 3,026,789. Površina Rusije je torej nad 5,200,000 kv. milj večja, toda veliko sovjetskega ozemlja je neprikladnega za obljudenje.

Posamezne sovjetske republike so na tem zemljevidu označene z abecednimi začetnicami... A, Rusija; B, Bela Rusija; C, Ukrajina; D, Kavkazija; E, Turkoman; F, Uzbek.

Sijajna slavnost tridesetletnice Slavije

Chicago, Ill. — Še nobeno društvo SNPJ v Chicagu, niti ne nobeno drugo društvo naprednih centralnih organizacij, da o ostalih sploh ne govorim, ni še imelo idejno tako močne prireditve, kakor je bila slavnost 30-letnice društva Slavija št. 1 v nedeljo 19. nov. Vršila se je v dvorani SNPJ.

Marsikje imajo podporna društva na svojih proslavah le kopo suhoparnih pozdravnih govorov, in pa par patriotičnih himn. Slavija pa je imela ves spored prirejen tako, da je bil skozi v skladu z načeli jednote, da je bil zabaven, poučen in pa da je odgovarjal 30-letnici.

Udeležba je bila za te čase sijajna. In nikomur ni bilo žal, ki je prišel. Marsikak old timer si je ob tej priliki, po končanem sporedu, v družbi znancev, obujal vesele spomine.

Slavija je društvo, ki je postavilo zibelko SNPJ. Borilo se je z nasprotniki zunaj, pridobivalo pristašev za idejo nove jednote in potem, čez nekaj let, se zapletlo v boje med strujami v svojih vrstah, ki so trajali več let.

V prvem delu sporeda smo čuli pevski zbor Prešeren, Kochevarjev orkester, Leo Vidra, ki je v solu igral na harmonike, malega Emil Kmetca, ki je deklamiral Urban Klepčev "Laznjivemu moralistu v

album", govore pa so imeli Frank Alesh, ki je otvoril slavnost, Frank Udovich in inter. društva Slovenija, in V. Cainkar v imenu SNPJ.

Zaključna točka prvega dela je bila enodejanka "Ob rojstvu", ki jo je spisal za to slavnost Joško Oven. Vršil se v času ustanovitve društva Slavije v Chicagu. Vloge so imeli Pavla Skavich, Joško Oven, Chas. Pogorelec, Minka Alesh, John Rak in John Hujan. Igrali so dobro.

Drugi del je otvoril pevski zbor Sava. Nato je Fr. Zaitz govoril o 30-letnici Slavije in izjavjal ne samo podporni značaj, nego tudi načelni, ki ga je iz svojega malega postanka razvil SNPJ.

Lep je bil prizor, ko so člani mladinskega oddelka čestitali v zborni deklaraciji tajniku Slavije J. Wershaju. Wershaj je bil eden ustanovnih članov društva in je v njemu aktiven od početka — edini izmed vseh.

V imenu kluba št. 1 JSZ je pozdravil udeležence in Slavijo Chas. Pogorelec v imenu federacije SNPJ pa je govoril D. J. Lotrich.

Frank Alesh je predstavil vse še živeče pionirje SNPJ v Chicagu, oziroma začetne članke Slavije, in navedel tudi one, ki so umrli.

Zaključna točka sporeda je bila v oskrbi društva Pioneer št. 559 SNPJ — mladi pionirji starih pionirjev. Zapel je zbor otrok pesmico Slaviji po

napevu "Maryland, my Maryland". Spremljevala jih je na klavir Miss Ernestine Jug. Alice Artach je pela rusko arijo "Ugoljka" ob spremljevanju Frances Artacheve, Oscar Godina, Fr. Sodnik in Dorothy Plahutnik so izrekli čestitke, Mary Jug je pa recitala pesem "Good Old Ship Slavija", ki jo je priredila za to prireditve. Vso to točko sta aranžirala D. J. Lotrich in Mary Jug. V Slavijinem odboru za ureditev in predvajanje sporeda so bili Frank Alesh, Anton Garden, Joško Oven, Simon Trojar in Frank Zaitz.

Podatke o Slaviji, ki so v programni knjižici, izdana za to slavnost, je zbral Fr. Zaitz. Bila je lepa prireditev, dostojna tega jubileja.

Poročevalec.

Koncert "Save"

Spored koncerta Save prošle nedelje v dvorani ČSPS v Chicagu je bil izbornen in dobro predvajan. Udeležba je bila povoljna. (Podrobno poročilo smo morali zaradi premalo prostora odložiti. Bo objavljeno v prihodnji izdaji.)

Listnica uredništva

Dopisa iz San Franciscas, Calif., in iz Gowane, N. Y., sta prišla prepozno za objavo v tej številki. Priročena bosta v prihodnji.

Velika udeležba v Springfieldu

Springfield, Ill. — Dne 18. nov. je imel klub št. 47 JSZ prireditev, na kateri je vpriporil pretresljivo socialno dramo "Grobovi bodo spregovorili".

Udeležba je bila večja kot smo pričakovali. kar je tudi igralce navdušilo, da so svoje vloge dobro izvršili. Občinstvo je sporedu pazno sledilo in bilo z njim prav zadovoljno, kar je ob zaključnem prizoru drame potrdilo z burnim odobravanjem.

Klub št. 47 izreka zahvalo vsem, ki so sodelovali, in somišljenikom v Springfieldu ter v sosednjih naselbinah, ki so prišli na prireditev. Mnogobrojno so jo posetili tudi člani angleškega kluba, akoravno niso razumeli besedila drame, toda zapopadli so smisel in dali priznanje igralcem.

Klub št. 47 JSZ.

Moon Run, Pa.

Članstvo Slovenskega podpornega društva v Moon Runu je vabljeno, da se polnoštevilno udeleži letne seje v nedeljo 3. dec. ob 1. pop. Na dnevnem redu so volitve odbora in razne druge zadeve.

Fr. Močnik, tajnik.

Prosvetna matica je ustanovila za vsa napredna društva. Ali je vaše včlanjeno v nji?

Ali se udeležujete sej svojega kluba?

Pridite gotovo in vsi na decemberske seje. — Moč klubov je samo v delu svojih članov

Dolžnost vsakega člana in članice JSZ je, da se udeležuje sej svojega kluba, da sodeluje v razpravah in v sklepanju, in da pomaga po svojih močeh v vsem klubovnem delu.

V socialistični organizaciji ne zadostuje, da le plača članarino, kajti mi nismo podporna organizacija, kjer je glavno, da poravnas asement; vitalnost socialistične organizacije se meri po delu njenih članov in članic.

Klub, ki ima na pr. okrog 90 članov in članic, na seje jih pa prihaja od 7 do 10, ni in ne more biti aktiven, ne glede kako delavni so tisti člani, ki se udeležujejo sej, ker jih je premalo. Zato se tak klub po pravici smatra neaktivnim.

Meseca decembra bodo volitve novih odborov. Ker je delokrog socialistične organizacije velik, je zelo važno, da ima vsak klub vodstvo, ki je sposobno naloge. In prav tako važno je, da članstvo svojem odboru pomaga. Edino taka medsebojna kooperacija je garancija, da bo delo kluba uspešno.

Zelo važen odbornik v vsakem klubu je tajnik. Le tajnik, ki vzame svojo težko nalogo resno, je res "duša kluba".

Z njim naj sodelujeta organizator in zapisnikar.

Vsak klub naj si izvoli prosvetni odbor treh članov, in kjer so pogoji, tudi dramski odsek. Nekateri klubi imajo pevski odsek, agitacijski odsek, in pa odsek, ki skrbi za razširjenje literature in socialističnih časopisov.

Poleg teh izvoli klub pregledovalce računov (nadzorni odsek). Naloga prosvetnega odseka je, da aranžira shode, predavanja in pa razprave o dnevnih problemih na klubovnih sejah. S temi razpravami se prične, ko je končan dnevni red.

Dramski odsek ima nalogo aranžirati sporede na klubovnih prireditvah.

Pevski odsek vodi agitacijo za pevski zbor in ga upravlja, ter sodeluje s pevovodjem pri aranžiranju koncerta. Agitacijski odsek vodi sistematično agitacijo za pridobivanje novih članov.

Odsek za širjenje našega tiska ima nalogo skrbeti za pridobivanje naročnikov Proletarca in drugim socialističnim listom, organizira člane in članice na delitev letakov in druge slične naloge.

Zelo praktično je, da imajo vsi ti odborniki vsak mesec skupno sejo, na kateri se pomenijo o delu drug drugega in si sporazumno zasnujejo nove načrte bodisi za prireditev, agitacijo itd., ki jih potem predložijo seji. Ta skupna seja odbornikov naj tudi prebere različne dopise, ki jih prejema klub od stranke, od JSZ in drugod, in o vsem, kar je važnega, pa potem poroča na redni klubovi seji.

Na ta način bodo seje živahnije. Mnogo upravnih zadev bo na ta način na klubovnih sejah naglo rešenih, ker je o njemu sklepala že seja odbornikov, in tako bo več časa za razprave. Tu in tam je pa mestu po seji tudi par ur zabave, da se neguje družabnost, katere zelo manjka povsod, in naši klubi niso izjema.

Vsakdo, ki je prepričan socialist, ve, da je njegova dolžnost pomagati v udeleževanju klubov. In da bo naše delo v prihodnjem letu še uspešnejše, se odločite že na decemberskih sejah na živahnije aktivnosti, nego ste jih vršili doslej.

Nihče naj se ne brani odbora, ako je za mesto, na katerega je predlagan, sposoben in ako more posvetiti klubu toliko časa, kakor ga dotični urad zahteva. Bodimo navdušeni člani in članice svoje stranke, ki se ne branimo nikakega dela v pokretu, pa bo JSZ rasla in klubi JSZ bodo res vodilni faktor v naselbinah!

PO COLORADU

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

V Leadvillu je sedaj za župnika Rev. J. M. Trunk ki je včas imel v čikaškem Am. Slovincu "Pisano polje" in polemiziral v njemu kdor že se je hotel pričati z njim. Bilo mu je pač dolgčas, pa je prebiral razne časopise, ki so mu jih pošiljali iz Chicage, in pisal.

"Ali ti je znano, čemu Trunk več ne piše?" so me vprašali.

Am. Slovence prihaja mnogo v Colorado, če ne vseh pet števk, pa vsaj tista izdaja na teden, ki jo plačuje Zapadna slovanska zveza za svoje glasilo. Tudi Prosveta je razširjena, zato je ljudem "pisano" polje priljubeno v spominu.

Vprašanja nisem mogel pojasniti. Najlažje store to Rev. Trunk in pa tisti pri Am. Slovincu, ki so župniku Trunku sporočili, da čitateljem katoliškega dnevnika njegovo polemiziranje ni nič kaj všeč. Kako so se potem pomenili, ali skregali, vedo oni veliko bolje ko jaz, in bilo bi bržkone zanimivo, če bi pojasnili.

Prvi slovenski župnik v Leadvillu je bil John Perše. Prišel je v to mesto pred l. 1899, in imenovanega leta so si Slovenci že zgradili cerkev. Po vojni je zgorela in in potem so sezidali novo. Prejšnja je bila lesena, ki jih je stala okrog \$15.000.

Leadvillska fara ni bila nikoli smatrana za eno izmed najboljših, kar se službe župnika tiče. Rev. Perše je dobil pred leti farno v Kansas Cityju, za njim pa je bil v Leadvillu nekaj časa župnik John Judnič, ki si je pomagal naprej v Denver. In od tedaj se v Leadvillu dolgočasi J. M. Trunk.

Pred 25. leti je hodil župnik Perše na cerkvene kolekte skupno s cerkvenimi odborniki v stanovanja rojakov. Leadvillski Slovenci so bili tista leta zelo udani veseljačenju v salunih. In ker je bila nedelja v rudnikih in rudotopilnicah prav tako delavnik kakor vsak drug dan v tednu, so rojaki cerkev slabo obiskavali. Niso bili sicer nikaki svobodomislci, ampak čutili so se svobodne. Bili so mladi in smatrali da imajo za pripravljanje na drugi svet in za večno izveličanje še veliko časa. Zdad, ko so se postarali, so bolj verni. Takrat pa je moral župnik osebno do faranov. Če noče gora k tebi, ne kaže drugega ko da greš ti k nji, kakor tolmači izročilo v bibliji. Ampak Rev. Perše se je takemu obiskovanju nekoč uprl. V nekem salunu mu je neolikan rojak z najgršimi besedami odvrnil, da mu ne da nič, češ, cerkev ničesar ne rabi. In zakaj bi jaz tebi dajal, mu je rekel, ko imaš žensk kolikor hočeš, jaz jih pa stradam!

Neprikopnim moškim je bilo tiste čase res težko uspešno kandidirati v sveti zakon. Komaj če je prišla ena Slovenka na vsakih petdeset moških. In ko je nezadovoljni rojak stresel to svojo jezo zaradi žensk na župnika, se je ta obrnil in užaljeno odšel ter prepustil cerkvenim možem, da so se pričakali dalje. On pa je prvo nedeljo po tem dogodku rekel v pridigi izpred oltarja, da se je njegovo romanje okrog rojakov nehaj. In če hočejo Slovenci v Leadvillu ohraniti župniško, bodo morali kolektati za cerkev brez župnikovega spremljevanja.

Povod temu za župnika tako neljubemu incidentu je dala zanj jako neljuba afera. V župnišče sta namreč prišli dve ženski — mati in hči, — menda Irki po rodu. Kaj so govorili, ni znano, izvedelo pa se je na vse štiri vetrove, da sta se z župnikom stepili, ena je razbila nad njim dežnik, in ko je hotel pozvati pomoč telefonično, sta mu odtrgali telefonsko slušalo iz rok. Tako je poročal lokalni dnevnik. Rojaki so dobili priliko za sušljanje, kakor je navada v takih slučajih. Prejkone so mu storili v govorih veliko krivice.

Rev. Perše se je za društveno življenje in še manj za kulturno prav malo brigal. Pač, ko je bilo ustanovljeno prvo društvo SNPJ, je po svoje pomagal, da se je razbilo.

Peršetov naslednik se istotako ni zanimal, da bi v tej naselbini izvrševal še kaj drugega ko striktno cerkvene dolžnosti. In isto velja o Rev. Trunku. Duhovniki v starem kraju — velik odstotek vajni — so delavni in čitalničnih društvih, negujejo dramatiko, pevске zборе, pomagali so pri telovadnih društvih, četudi vse s stališča, da utrdijo organizem klerikalne stranke — tukaj pa ničesar drugega ko ponavljanje vedno ene in iste maše — istih ceremonij leto za letom, in pa čepenje v farovžu! Slovenski duhovniki v Ameriki so silovito leni — razen par izjem.

Nekemu rojaku je župnik Trunk pravil, da ni bil še nikdar v življenju "Avstrijec" — nikdar, dokler ni prišel v Leadville. Tu pa je nič drugega ko "Austrian Catholic priest". Čudno!

(Dalje prihodnjič.)

"Ljubi svojega bližnjega.."

Nemški fašisti so dobri kristjani. Tako vsaj zatrjujejo. Če pa kak pastor pridiga ljubezen do svojega bližnjega, pa naj bo ta bližnji magari žid, dobi tak duhovnik od svojih cerkvenih predstavnikov sporočilo, da je suspendiran. Kakor marsikaj drugega, je v Nemčiji tudi krščanstvo samo na papirju.

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje)

Nikjer svetlobe, nikjer šuma, le brezkončno spanje, nič kakor glasno, težko padanje deževnice iz nevidnega kapnoga žleba na desni! Tudi voda je izginila; Pierre je čutil le še njen svinčeni težki tok v temi, morečo starost, stoletno utrujenost, neskončno otožnost te starodavne in slavne Tibere, ki hrepeni tja, kjer je nič in se zdi, da vali le še smrt nekdanjega sveta po svoji strugi. Nad reko senc, ki je valila podrtine več kakor treh tisočletij v daljavo, se je razpenjalo le veliko, bogato nebo, večno, prekrasno nebo z bleščic življenjem milijonov zvezd.

Ko je Pierre, preden je odšel v svojo sobo, za trenotek vstopil pri Dariju, je tam našel Viktorino, ki je bila zaposlena s pripravi za noč.

"Kaj, gospod abbe, že zopet ste se šli ob tej uri izprehajati po obrežju?" je vzkliknil in povedala, odkod da prihaja. "Torej bi tudi radi dobili nož v rebra...? Ne, meni ne bi prišlo na misel, da bi se hodila v tem preklicanem mestu tako pozno zračiti."

Potem se je obrnila zaupljivo, kakor je bila njena navada, s smehljajem do kneza, ki je napol ležal na naslanjaju.

"Veste, to dekle, ta Pierina, ni več prišla, ali videla sem jo, ko je postopala tam med podrtinami."

Dario ji je dal znamenje, da naj molči. Obrnil se je do duhovnika.

"In vendar ste govorili z njo! To bo končno preneumno... Tito, ta živina, se še vrne, da mi porine nož še v drugo ramo!"

Naenkrat je obmolnil, ker je opazil Benedito; brez glasu je bila vstopila, da bi mu rekla lahko noč, pa je poslušala. Dario je bil v silni zadregi, hotel je govoriti, razlagati, prisegati, da je povsem nedolžen glede na to aventuro; ali ona se je smehljala pa je nežno dejala:

"Moj Dario, saj že poznam to povest. Lahko si misliš, saj nisem tako neumna, da ne bi bila premišljevala in razumela. Le zato te nisem več izpraševala, ker sem vedela vse, in ker te vkljub temu ljubim."

Bila je itak zelo srečna; ta večer je zvedela, da se je monsijor Palma, branitelj zakona v procesu zaradi razpore izkazal hvaležnega za uslugo, storjeno njegovemu nečaku, in da je vložil njej ugoden predlog. Prelat se pač ni postavil popolnoma na njeno stran, ker ni hotel samega sebe preveč nagajati v laž; ali izpričevali obeh zdravnikov sta mu omogočili z gotovostjo priznati deviško stanje, in zdaj je, izognivši se dejstvu, da je ženin odpor povzročil, da se zakon ni izvršil, spretno sestavil razloge, vsled katerih je razveljavljenje zakona potrebno. Ker je vsako upanje na zblizanje zaman, je gotovo, da sta oba soproga neprestano v nevarnosti, da prekršita čistost. Z diskretno opazko je namignil, da je mož že podlegel tej nevarnosti; potem je slavil veliko ženino krepost, njeno pobožnost, vse čednosti, ki so jamčile za njeno resnicoljubnost, in ne da bi končno izrekel svoje mnenje, je vse prepustil modrosti kongregacije. Ali ker je monsijor Palma približno ponavljal razloge odvetnika Morana in ker je Prada trdovratno vztrajal na tem, da se ne prikaže več pred kongregacijo, je bilo videti nedvomno, da bo velika večina glasovala za razveljavljenje. To omogoči Svetemu očetu dobrohotno postopanje.

"Oh moj ljubi Dario, zdaj se konča naše trpljenje... Ali kako drago je to, kako drago! Teta pravi, da nam puste komaj vodo, da se napijemo."

In smejala se je v dražestni brezbriznosti strastno zaljubljene ženske. Draga ni bila sodna oblastnija kongregacije, zakaj načeloma je sodila zastoj, ali pokrivati je bilo treba neznansko veliko število malih stroškov, nagraditi vse podrejene uradnike, potem zdravniške izvedence, plačevati prepise, sestave in predloge. Četudi se glasovi kardinalov nikakor niso neposredno kupovali, so bili vendar nekateri glasovi zelo zelo dragi, ker je bilo treba pridobiti kreature Njihovih eminenc in spraviti vso okolico na noge — ne glede na to, da so veliki denarni darovi, če se dajejo na takten način, v Vatikanu odločujoči razlogi in da razsekajo najhujše težave. In končno je zadeva nečaka monsijora Palme strašno veliko veljala.

"Ej no, moj Dario, kajnega, zdaj, ko si ozdravljen, naj nama le dajo, da se hitro po-

ročiva, saj ne zahtevava nič več... Če hočejo, jim dam še svoje bisere, edino premoženje, ki mi je še ostalo."

Tudi on se je smejal, zakaj denar ni v njegovem življenju nikoli nič veljal. Nikdar ga ni imel toliko, kolikor bi bil hotel, in upal je enostavno; da bo vedno lahko živel pri svojem stricu kardinalu, ki gotovo ne posadi mladega para na cesto. Vpričo póloma mu je bilo vse eno, stotisoč ali dvestotisoč frankov gor ali dol; saj je slisal, da so veljale nekatere razpore celo petstotisoč. Zato ni našel drugega odgovora kakor šalo.

"Daj jim še moj prstan, daj jim vse, draga moja. V tej stari palači bova prav srečno živela, pa če bi morala prodati še pohištvo iz nje."

Ona je bila navdušena; prišla je z obema rokama za glavo in ga v razvneti strasti kakor blazna poljubovala na oči.

Potem se je naenkrat obrnila do Piera. "O, odpustite, gospod abbe! Naložili so mi nekaj za vas. Da, monsijor Nani, ki mi je prinesel to dobro vest, mi je naložil, naj vam povem, da se preveč utajujete, da morate delovati za svojo knjigo."

Pierre je poslušal v čudu. "Saj mi je vendar nasvetoval, da naj izginem."

"Gotovo... Ali zdi se mi, da je prišel čas, ko morate obiskavati ljudi, delati za svojo stvar, izkratka, da se morate gibati. In še nekaj; posrečilo se mu je izvesti ime poročevalca, ki so mu poverili preučevanje Vaše knjige; to je monsijor Fornaro, ki stanuje na Piazza Navona."

Pierre je čutil, kako mu je naraščala osuplost. Nikdar se ni zgodilo, da bi se izdalo poročevalčevo ime; vedno je ostajalo tajno, da bi se zajamčila svoboda razsodbe. Ali se ima torej pričiti novo poglavje njegovega življenja v Rimu?

"Dobro je," je odgovoril enostavno. "Delal bom, obiskal bom vse svet."

X.

Pierre, ki je mislil le na to, da napravi stvari kraj, se je hotel že drugi dan lotiti dela. Ali pograbil ga je nekakšna negotovost. Kje naj najprej poteka, koga naj najprej obišče, da se izogne vsaki napaki v tej zapleteni in ničemurni družbi? Ker je slučajno srečal, ko je odpiral vrata, kardinalovega tajnika don Vigiliya, ga je prosil, da bi stopil za trenotek k njemu v sobo.

"Ali bi mi storili uslugo, gospod abbe? Zaupam se vam; sveta potrebujem."

Čutil je, da je ta mali, suhi človek z rumeno poltjo, ki se vedno trese od mrzlice, ob svoji pretirani in plašni molčečnosti o vsem poučen in z vsem v zvezi. Doslej je bilo videti skoraj kakor da beži pred njim, nedvomno da ne bi prišel v nevarnost in se izpostavil. Vendar je bil nekaj časa že manj plašljiv in oči so mu vzplamtele, kadar je srečal svojega soseda, kakor da se je lotil tudi njega nemir, ki je razjedal onega, ker je bil tako dolgo obsojen na nedelavnost. Ni se poizkušal izogniti razgovoru.

"Odpustite, da Vas vabim v tak nered," je Pierre nadaljeval. "Davi sem zopet dobil perila in obleke iz Pariza. Pomislite, prišel sem z ročnim kovčgom za štirinajst dni, a zdaj sem že skoraj tri mesece tukaj, pa še nisem dalje kakor prvo jutro."

(Dalje prihodnjič.)

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno letoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

X. IZKAZ.

Anton Jankovič, Cleveland, O.	32
John Zornik, Detroit, Mich.	9
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	9
Frank Podboy, Parkhill, Pa.	8
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	6
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	6
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	6
Anton Zornik, Herminie, Pa.	5
K. Erznogin, Red Lodge, Mont.	5
Joseph Lever, Newburgh, O.	4 1/2
Anton Dobrovolc, Girard, O.	4
Leonard Alpner, Milwaukee, Wis.	3
Anton Jerin, West Allis, Wis.	2
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.	2
Frances Vider, Chicago, Ill.	2
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	2
John Rak, Chicago, Ill.	2
Frank Ilerich, Virden, Ill.	1
Jacob Tomec, Moon Run, Pa.	1
Joseph Bratkovich, Pittsburg, Kans.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 111 1/2 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 155 1/2.

To in ono

Cleveland, O. — V zadnji številki Proletarca smo čitali v dopisu iz New Yorka o Antoniju Cvetkoviču, kako je s pismu rojakom agitiral za "honorabile Ajerišmana" Joseph McKeeja.

Pri nas ni taka agitacija nikakoli novost. So pač ljudje na svetu, pa tudi človeki (čitatelj Gorkijevu dramo "Na dnu"). Med ljudmi se dogajajo spremembe. Danes so to, jutri kaj drugega v "politiki". Pa tudi drugače spreminjajo nazore. Vzroki pa so raznovrstni. Na primer, če se spomnimo imperatorja Mark-Antonija, ki je popolnoma pozabil na regularno politiko, samo da je dobil Kleopatru. Ona je potem vodila Marka, business države in politiko. Sužnji so jo radi poslušali. Tisti, ki žele, da tudi mi ostanemo sužnji kapitalizma skozi vso nedogledno bodočnost, nam priporočajo republikance in demokrate. In ljudi, ki jih verno poslušajo, je dovolj.

*

Dolenjci se radi držimo starih principov, kakor nas jih je mati učila. Hodimo v cerkev in ob slovesnih praznikih nosimo bandero, ker smo pač pobožen narod. Potem gremo enega spiti, včasih tudi več, in smo korajžni. Zgodovina nas predstavlja za jako upogljive gosposki, zato nas je tako težko pripraviti za socialiste. Noranjska, Primorca in tudi Goranjska je mogoče prej orientirani v socialistično smer ter ga izvežbati za sposobnega marksista, kakor pa Dolenjska. Toda kljub vsemu temu zgodovina priznava, da so se Dolenjci in Hrvati puntali proti cesarju!

*

Tone Jurca ni za slovenske radio programe iz Clevelanda, ker so bili v prošli kampanji popolnoma prežeti s politično propagando za demokrate. On želi kaj bolj klasičnega in delavskega. Tudi v Clevelandu želimo v tem oziru spremembo na bolje. Toda od tistih, ki te programe kontrolirajo in odločujejo o njih, ni pričakovati kaj boljšega.

*

Sodrug v Detroitu naj se ne jeze preveč radi njihove nesprejete resolucije. To ni prava, ki je bila položena na stran. In vsakdo, ki kaj predlaga, argumentira in priporoča, mora biti pripravljen na vračanje z enako mero.

*

Po volitvah v Clevelandu smo opustili politiko. Zdaj smo se oprijeli samo kulture in biznisa. Kaj nam mar drugo! Bančna situacija je pri nas še vedno le situacija. Nihče ne ve, kako in kaj. Slovenska banka ni mogla izplačati vlog. Zdaj nekateri pravijo, da ni bila ustanovljena zato, da bi izplačevala, pač pa, da bi rojaki hranili svoje dolarje v domačem zavodu. Zdaj so shranjeni dobro. Tako se nam godi v metropoli.

Frank Barbič.

Salonska izdaja Ameriškega družinskega koledarja

CENA \$1.25

Na priporočila skozi več let smo se letos odločili izdati par sto iztisov Ameriškega družinskega koledarja na enamelem (glazuriranem) papirju z najfinjšo vezbo. Koledar, tiskan na tem papirju je mnogo debelejši in slike so reproducirane ko na originalnih fotografijah.

Gradivo in slike so iste ko v splošni izdaji koledarja.

Cena za iztis salonske luksurične izdaje koledarja je \$1.25.

Iz Colorada

Pueblo, Colo. — Proletarca prebiram že lepo število let. Zadnje čase zaman iščem v listu glas iz te nasebine. Najbrž je sedanja kriza ubila rojakom veselje za dopisovanje.

Pripravljam se precej dolgo, da bi jaz kaj poročal, toda odlašal sem, ker razveseljivih novic ni, glabih pa je več ko zadosti povsod.

Tukajšnja jeklarna obratuje 30 odstotkov manj, od kar je plavi orel zaplapolal na zapadu. Delavci, kolikor je še zaposlenih, narede po par šihov na teden.

Pred dobrim mesecem so delodajalci in trgovci organizirali parado za NRA. Godbe so igrale in 15.000 ljudi je bilo v procesiji. Za en podpis si dobil plavega orla, da si ga nalepil na okno. Krize pa orli iz papirja niso odpravili, četudi jih je toliko, da jih vse coloradske gore ne premorejo.

Stal sem na trotoarju in opazoval parado, ko je pristopil rojak in mi rekel: "Vidiš učinke NRA? Sedaj bo dela za vse. Vi, socialisti ne zmorete drugega ko kritizirati. Da bi kaj naredili za narod, je vam deveta briga." Pristavil je še: "Poglej našega Roosevelta. On je boljši socialist ko vsa banda v Chicagu."

Pred nekaj dnevi sem ga zopet videl. Zabavlja in pravi, da naj vzame hudič NRA in demokrate. Dela še nima.

C. F. and I. kompanija je podprla dotično parado s toplim priporočilom delavcem, da se naj je udeleže. In to je kakor ukaz.

Pri mestnih volitvah 7. nov. smo imeli okrog 30 kandidatov, ki so se pulili za mandate in službe, med njimi trije Slovenci. Nihče slednjih ni zmagal.

Dne 26. oktobra je tu predvajala film "Triglavske strmine" ga. Frances Tauchar. Film je krasno, umetniško delo. Udeležba je bila pičla.

V Pueblu so začeli nedavno zbirati prispevke za rojake v starem kraju, ki jim je povodenj uničila prideleke in povročila veliko druge škode.

Pred dnevi je prišel moj nekdanji delodajalca in mi naznanil veselo vest, da me družba zaposli tri dni v tednu. Ampak veselje je splavalo po vodi, ker so se prej zaposleni takim delitvi šihov uprli. Oni hočejo vsaj pet dni, meni pa bi bili trije šihiti velika pridobitev. Brez dela sem že tri leta. Preživel sem se doslej, pa se bom že kako tudi v bodoče.

Druš. Orel št. 21 SNPJ bo imelo v nedeljo 3. dec. prireditev, na kateri bo vzporedno I. Molekova komedija "V nedeljo jutraj" in pa šala "Janez v New Yorku". Tudi brez petja ne bo v tem sporedu.

Društvo vabi občinstvo tu in v okolici, da pride na to prireditev v obilem številu.

Frank Boltezar.

Iz vzhodnega Ohio

Bridgeport, O. — Seja kluba prošlo nedeljo je bila polvoljno obiskana. Pristopil je Louis Pavlinich, bivši član kluba št. 2. On je zvest somišljenik in aktiven v delavskem gibanju.

Ker se je prireditev našega kluba dne 11. nov. zelo dobro obnesla, je klub sklenil prirediti zabavo 13. januarja v društveni dvorani na Boyds-villu, kakor zadnjič. In igrali bodo spet Tuškovi sinovi, ki so se udeležencem prejšnje klubove veselice močno priljubili.

Klub je dalje sklenil sodelovati s County organizacijo soc. stranke, da se organizira čimveč delavcev za socializem. Ta skupna seja je bila zelo zanimiva in sprejela je mnogo koristnih predlogov. Prihodnja seja County soc. organizacije se vrši v nedeljo 10. dec. zvečer na Boyds-villu. Člani JSZ in somišljeniki so vabljeni, da se je udeleže.

Prihodnja seja kluba št. 11 bo v nedeljo 17. dec. dopoldne. To bo letno zborovanje in volili bomo nov odbor. Naj ne bo člana, ki bi izostal s te se-

Novi ameriški poslanik v Rusiji

Predsednik Roosevelt je poslal v Rusijo za ameriškega poslanika William C. Bullitta, ki je bil pomožni tajnik za zunanje zadeve. Je dober poznavalec Rusije in v vladi je deloval za priznanje. Ameriški toriji ga napadajo, češ, da



WILLIAM C. BULLITT

je njegova žena vdova po ameriškem komunističnem voditelju Johnu Reedu, ki ima grob pri Kremlinu blizu Leninskega v Moskvi. To naj bo namreč dokaz, da je tudi novi ameriški poslanik nevarno prežet z boljševiški teorijami.

Potrebno je, da se še posebno zanimamo za volitve v organizacijah, pa bili to klubi JSZ, unije, ali društva. Izvolimo klubski odbor, pod katerim bo procvital v ponos nam in vsemu delavskemu gibanju.

Delavske razmere še ne kažejo znakov izboljševanja. Premogovniki nekoliko obratujejo, obljubujejo pa več počitnic, kot so jih imeli premožnejši. Tudi v tovarnah je manj dela. Zaradi mene to ne stori razlike, stori pa jo za tiste, ki so zdravi in bi lahko ter radi delali.

Poročajo, da je predloga za starostno zavarovanje v Ohio, ki je bila pri november-skih volitvah na referendumu, zmagala. Kredit za ta uspeh si lasti podporni organizacija Eagle. Socialisti vemo, da je bila naša stranka prva, ki se že leta bori za starostno pokojnino. V tej kampanji so bili socialisti izredno aktivni, kajti četudi so vedeli, da je predloga, kot predložena, zelo nepopolna in nezadostna, vendar je začetek storjen. Zdaj pa na delo, da se jo bo izboljšalo. In pred vsem se moramo boriti, da si izvojimo tudi brezposelnostno zavarovalnino.

Tu so zelo oglašali shod, na katerega je bila povabljen za govorcnico v prid unij žena pennsylvanskega guvernerja Mrs. Pinchot. Ko to pišem, se shod še ni vršil. O podrobnostih prihodnjic. — Jos. Snoy.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Fristna in okasna domača jedila
Cene zmerno. Postrežba točna.

Uspešna karijera Maksima Litvinova

Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, je spreten diplomat in tudi uspešen, posebno od kar Rusija zahtuje, da ne bo več podpisala komunističnih strank v drugih deželah.

Nastop sovjetskega zuna-



MAKSIM LITVINOV

nega komisarja sicer ni vedno komunističen in večkrat tudi zelo oportunističen, tako, da če bi kak Vandervelde imel slične govorance, bi mu komunisti šli to v velik greh in mu očitali, da je ves prežet burževnega duha.

Litvinov je simpatičen državnik, ki razume, da so "kompromisi" potrebni in jih tudi sklepa. Predno je prišel v Washington konferirati z Rooseveltom, se je ustavil v Berlinu in se posvetoval s Hitlerjevimi ministrom za zunanje zadeve, nazaj grede pa se ustavi v Italiji zaradi posvetovanja z Mussolinijem.

Jamranje ne pomaga

Taki dopisniki, ki so navedeni le jamrati, da ni pa ni nič naprednega v njihovih naselbinah, razkazujejo s tem tudi svojo nezmogljivost za delo. Jamranje ne bo pridobilo nikogar v organizacijo, pač pa energično delo in dobri vzgledi.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

At 3724 W. 26th Street

1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212

At 1858 W. Cermak Rd.

4:30—6:00 p. m. Daily

Tel. Canal 9695

Wednesday and Sunday by

appointments only

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer — Call

Austin 5700

SODRUGOM IN SIMPATICARJEM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ se vrši vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Zenskega odseka prvi tork ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugom in simpatičarjem in pridobivajte novih članov in članice kluba ter novih naročnikov Proletarca. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

PRISTOPAITE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

KER želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Pregled 30-letnega dela kluba št. 1 JSZ

PETER BERNIK, tajnik kluba št. 1 J. S. Z.

(Ponatis iz jubilejne revije kluba št. 1.)

(Nadaljevanje.)

L. 1908.—Na seji 28. marca je bilo sklenjeno, da se priredi prvomajska proslava skupno s hrvatskim klubom in ženskim klubom Proletarka; prebitek veselice se razdeli med vse tri organizacije enako. — V tem času je bila ustanovljena Jugoslovanska delavska tiskovna družba. Na seji 21. maja je bilo sklenjeno, da klub razpošlje pole za nabiranje prostovoljnih prispevkov v tiskovni sklad Proletarca, in da za ves nabrani denar naj Jugoslovanska tiskovna družba izda delnice in sicer eno za vsake \$10. Določili so tri člane za izvršitev tega dela. Na seji 17. junija sklenjeno, da se delež prebitka, ki pripada klubu od prvomajske proslave, izroči v tiskovni sklad Proletarca. Avgusta (datum ni naveden v zapisniku) je bil sklican javni shod. Dne 5. decembra je bila veselica, katere čisti prebitek je znašal \$9.63; klub je dodal 37c, da je lahko kupil še eno delnico J. D. T. D. Na seji 26. decembra so bili izvoljeni v odbor kluba za l. 1909 sledeči: Frank Podlipec, tajnik; John Jereb, zapisnikar; nadzorni odbor Joe Jereb, Frank Udovič in Frank Lisjak. Koncem leta 1908 je imel klub v blagajni \$17.87.

L. 1909. — Klub je imel običajno prvomajsko proslavo in veselico v Riverside, katere čisti prebitek je bil \$2.20. Na seji 27. nov. soglasno odobreno, da klub proslavi obletnico Pariške komune. Vprizorjena naj bo kaka drama. Na isti seji je bilo sklenjeno, da se vrši dvakrat na mesec predavanje; v ta odbor izvoljena Ivan Molek in Frank Petrich. — Koncem leta 1909 je imel klub dolga \$18.30.

L. 1910. — Prebitek veselice 20. marca je znašal \$54.45. — Na seji 11. maja je bila razprava o socializmu in veri. Nadaljevala se je na naslednji seji 28. maja. — Klub je dal \$5 podpore srbskemu klubu v svrhu izdajanja srbskega socialističnega lista. Klub imel veselico na Silvestrov večer. Na seji 22. decembra odobreno, da klub naroči 1000 izdaj Proletarca, ki izide v povečani izdaji ob svoji petletnici. Razpošlje se jih v naselbine, kjer bi agitacija z njim največ zalegla. — Na isti seji sprejeta resolucija Ivana Moleka proti obsodbi Fred Warrena v zapor, in proti obsodbi 26. japonskih sodrugov v smrt.

L. 1911. — Odbor: Frank Podlipec, tajnik; M. Kulovec, organizator; John Zvanut, zapisnikar. Klubovo premoženje 31. decembra 1910 \$147.49; \$80.00 v delnicah J. D. T. D. Na seji 25. januarja je bilo odobreno, da se sprejme ženski socialistični klub Proletarka, ki se je razpustil. Prvomajske izdaje Proletarca je klub naročil 1000 iztisov. Klub priredil prvomajsko proslavo v Narodni dvorani. Sodeloval je pri pikniku Cook County organizacije; ki se je vršil v Riverview. Prebitek maškadarne veselice izročen v tiskovni sklad Proletarca. — Delež prebitka v Riverview je za klub znašal \$50.30. S to vsoto je klub kupil dodatne delnice J. D. T. D. — Klub priredil septembra "vinsko trgatv". — Blagajna kluba znašala ob koncu leta 1911 \$78.96. Klub prispeval od januarja do novembra \$2 mesečno v podporo stavkarjem v Pennsylvaniji.

L. 1912. — Odbor: Tajnik Frank Podlipec; zapisnikar Ivan Molek; nadzorni odbor: Frank Hren in John Zvanut. Seja 24. februarja 1912 odobrila predlog J. Snoja, da klub ustanovi svojo knjižnico; sprejet je predlog Joe Zavertnika st., da klub prispeva

v to svrhu \$20 za nakup raznih knjig; v odbor za ureditev knjižnice in statuta so bili izvoljeni Zakrajšek, Molek in Joe Zavertnik ml. — Klub naročil 1000 iztisov prvomajskega Proletarca, katerega naj upravništvo razpošlje v naselbine, kjer je propaganda najbolj potrebna. 20. oktobra se je vršil banket ob priliki prvega prihoda Etbina Kristana v Chicago; povabljen je bil na govorniško turo po slovenskih naselbinah v času volilne kampanje od Slovenske sekcije JSZ. Dne 3. novembra se je vršil velik kampanjski shod, na katerem so sodelovali vsi socialistični klubi. Klub odobri idejo, da se stopi v dogovor z vsemi čikaškimi slovenskimi društvi za zgradbo delavskega doma. Gotovina v blagajni je znašala koncem leta 1912 \$52.39, in druga imovina \$324.48.

L. 1913. — Odbor: Frank Podlipec, tajnik; organizator Frank Podboj; zapisnikar Ivan Molek; nadzorni odbor: Frank Hren in Joseph Zavertnik ml. Knjižničar Mike Kulovec. Klub je naročil prvomajsko izdajo Proletarca za vse člane SNPJ v Chicago. — V obrambni eklat rojaka Erjavca, ki je bil v Pennsylvaniji obsojen v smrt, je klub prispeval \$5, in obenem poslal apel za pomiloščenje na gubernerja. — Klub ni imel nobene svoje priredbe, pač pa je sodeloval pri skupni prvomajski proslavi vseh socialističnih organizacij, na pikniku v Riverview in drugih. Rednih članov ob zaključku leta 1913 je bilo 24. Gotovine v blagajni \$154.04.

L. 1914. — Odbor: Tajnik Filip Godina; zapisnikar Frank Udovič; organizator Frank Alesh; nadzorni odbor: Frank Hren in Joe Zavertnik ml. Za pokritje stroškov pošiljanja Proletarca stavkarjem v Calumetu prispevano iz klubove blagajne \$10. Klub priredil 20. januarja zabavni večer ob priliki konference zastopnikov slovenskih podporin organizacij v svrhu združitve. Na seji 20. februarja je bila prvič razprava o organiziranju dramskega odseka pri klubu; definitivno ni bilo nič sklenjenega. Klub naročil 1000 iztisov prvomajske izdaje Proletarca za naselbine, v katerih si jo niso mogli sami naročiti. Prebitek prvomajske proslave znašal \$63.06. — Rednih članov ob zaključku leta 1914 22.

L. 1915. — Odbor: Tajnik Filip Godina; zapisnikar Frank Udovič; organizator Frank Alesh. Nadzorni odbor: Frank Hren in Joe Zavertnik ml. Knjižničar Frank Alesh. Klub naročil 1000 iztisov prvomajske izdaje Proletarca. — Klub priredil javen shod radi napadov na socialiste od strani Slovenske lige. Sklenjeno, da se praznuje obletnico smrti Jana Husa s svečano prireditvijo; program naj vsebuje pevske točke, kratko predavanje in vprizoritev kake drame. Slavnost se je vršila 8. novembra v Narodni dvorani in na sodelovanje so bila pozvana vsa slovenska napredna društva. Vprizorjena Cankarjeva drama "Kralj na Betajnovi". Na seji 16. julija klub sprejel na predlog Jožeta Zavertnika st. resolucijo, v kateri poziva Zdr. države, da se ne bi vmešavale v vojno. Resolucija poslana v Washington, D. C. Na seji 17. decembra definitivno sprejet zaključek, da se ustanovi poseben dramski odsek 7. članov. V odsek so bili izvoljeni: Jože Zavertnik st., Filip Godina, Etbin Kristan, Ivan Molek, Frank Zaitz, Louis Truger in Frank Udovič. — Rednih članov ob zaključku leta 1915 je bilo 33.

(Dalje prihodnjič.)

"MASNE POROKE" V ITALIJI



V Rimu se je nedavno na pobudo Mussolinija poročilo 700 parov hkrati. Imeli so skupno slovesno poroko v cerkvi, bili so sprejeti pri Mussoliniju, ki jim je dal poročna

derila, in pri papežu. Mussolini hoče, da italijanska mladina ženi zgodaj, v prid hitrejšemu večanju prebivalstva. Računa z vojno in v vojni je treba obilo "kanonfutra".

"...Da se narodu korigirajo"

Chicago, Ill.—Vzrok, da se Slovenecem slabo godi, je socialistična politika in pa ta prekleta socialistična mašina v SNPJ (čujte! čujte!) Pogledajte Čeha v Chicago, Poljake v Chicago, Nemce v Chicago! Oni nimajo socialistične mašine, in zato so spoštovani, imajo delo, imajo —

Well, kaj imajo? — Dne 21. novembra sem se udeležil shoda, oziroma se je "jugoslovanskega demokratičnega kluba na zapadni strani". Vršila se je v Kafkovi dvorani na 26. cesti. Pivo je bilo zastoj in s sandviči so nam postregli. Kdo je vse to plačal, kdo je najel dvorano, ki ni poceni, tega nam niso pojasnili. Okrog 70 Jugoslovancev in nekaj naših demokratičnih bratov Čehov je bilo navzočih.

John Zvezich je predsedoval, J. R. Zavertnik pa je udeležil dušo temu klubu! Kdo ti je on govoril! Če ne bi bilo piva na razpolago in sandvičev, da sem se okrepčal, bi bil omagal in padel v nezavest od silnega presenečenja. Kaj ni to tisti R. J. Z., ki je bil Thompsonov republikanec? Kajpada! On in Zvonko Novak sta takrat govorila enake slavospeve Thompsonu z istim namenom, da dobita "political job", kakor govori zdaj RJZ za demokrate! Ali ni ta-le Richard tisti fant, ki je iz sovrstva do socialistov organiziral (spet: čujte! čujte!) Jugoslovansko federacijo farmarske-delavske stranke? Seveda, to je tisti! Toda — ali me spomin vara ali kaj — kaj ni takrat trdil, da sta demokratska in republikanska stranka sam bog nas varuj? Seveda je to trdil!

"Vidiš, ta-le Zavertnikov fant govori kakor mu nese," mi je rekel in dregnil nekdo, in to ravno o pravem času, kajti od samega začudenja sem lezel skupaj in če bi padel na tla in umrl, zadet bi kapi — bi pokvarilo to sejo in morda bi še pivo ostalo v naših sodih.

"Ti, kaj misliš, kako to, da ni v Richardu prav nič prepričanja, niti toliko ne —" Zgrozil sem se ob grdih besedah mojega sosedu, "ko smo srkali zastojstvo pivo in se davili ob demokratskih sandvičih — da jih bi zlodej! Ali brat kamerad, ki sliši na nemško ime, je začel čisto brez potrebe grajati očeta, da-si je Richarda dobro in zelo pametno učil. Mar naj bodo starši krivi, če se jim kak otrok izneveri, če gazi po napačnih

potih; če nima prepričanja? To je pač svobodna dežela! Sin je lahko v političnem oziru čisto nekaj drugega kakor njegov oče.

Da-si sem popil že prilično tega demokratičnega piva zastoj in so mi ga nalivali še in še, vseeno se nisem počutil kakor se spodobi. "Kaj ti misliš o teh-le bivših socialistih?" — me je podražil nekdo.

"Kdo, bivših?" sem se razjezil. "Pečnik, na pr., in John Potokar, in Frank Bostič, Andrew Spolar," je hudomušno našteval imena ljudi, ki so bili na tej seji. "Saj to vendar niso nikdar bili socialisti," sem konstatiral.

"Ne? Ma pa dobro," je po krajevsko poudaril. "Ali bili so člani!" Namesto da bi se prepiral, sem vzel še eno "založko" in si postavil kar dva vrčka predse. Pivo, seveda! Zastonj!

Richard Zavertnik, poštni uslužbenec ponoči in odvnetnik podnevu, je dejal, da če bi bili Jugoslovani v Chicago politično organizirani, bi dobilo delo — boljša politična dela — kakih 15 moških Jugoslovancev, in pa kakih dve sto pa v mestni hiši.

Ko sem ga poslušal, je vstala pred menoj vsa predstava Molekove igre "New Deal", ki smo jo poslušali 29. oktobra. Natančno tako je govoril kakor govori Mister Bradavica, kranjski politikant, v Molekovi "Novi igri".

Hudič naj vzame vseh šestdeset tisoč Jugoslovancev v Chicago, kolikor pravijo, da jih je, samo da vodilni kruhoborci, — "petnajst naših mož" — dobi službe...

Ali veste zakaj je slabo na svetu — mi je šnilo v glavo — ko sem nagnil deveti vrček zastojanskega piva? Pogledajte: Pred nami so sedeli R. J. Zavertnik, ki je dvojno zaposlen; John Zvezich, ki ve, da politični pull pomaga večini tudi pri davkih; to se pravi: Da ga jaz manj plačam, ga naj nekdo drugi, ki nima pulja, plača več. Magari če treba za tako politiko izrabiti vseh 60,000 Jugoslovancev v Chicago, kolikor pravijo da jih je, nič ne de! Pa da ne zaidem: tu sedi Joe Baumbich, tisti fant, ki je silno rohlen proti politiki (bil je delegat na konvenciji SNPJ, če se ga še spominjate); in potem Anton Hrast, ki se huduje zaradi krize na socialiste, ker pač ne razume boljše — zaradi takih Hrastov imamo paniko — kaj se hoče! Milijone in milijone jih je. Kako pa naj bi kapitalizem drugače vzdržal! Well, seveda sta bila zraven naša demokratska Frank Pečnik in John Potokar, in pa

Frank Bostič. Sam bogdaj, da bi ti mozej kmalu dobili politične službe! Zaslužili so jih že davno! Joj, pa Andrew Spolar! To je korenina naše naselbine. Rekel je: Naš demokratski alderman Toman bo kandidiral za šerifa. Naj torej Jožeta (ime že navedeno) naredi za policista, in pa asistent lawyerja naj imenuje iz naših vrst, pa bo Toman naš šerif! ("Come on, boys, gremo enega pit!")

Seveda, povesti še nisem končal, četudi se mi dopis daljša in se bojim zamere. France Pavlič je bil zraven — rojak, o katerem je Paul Berger leta 1929 v Waukeganu pred vso konvencijo SNPJ slovesno konstatiral, da je komunist — in na hip je Charles Bartulovic v ospredju dvorane dal signal levdemu in progresivnemu -klerikalnemu -narodnemu bloku, da naj v počast temu našemu rojaku Pavliču napravijo ovacijo. In so mu jo napravili.

Tako smo že večkrat čitali in zdaj še jaz ponovim, ker je dobro, da se take stvari ne pozabi. G. Pavlič se je potem polagoma spremenil, ali pa hitro, ne vem že, kako je bilo. Postal je navdušen Jugoslovanc in demokrat, dokler se ni sta konzul Kolombatović in pa J. Palandetič skregala in je v tem sporu konzul bitko izgubil. Zdaj je Pavlič še za jugoslovansko edinstvo, ampak ne pod to vlado, ki je danes v Beogradu. Mr. Palandetič je svojima listoma dr. Pavliču očital, da prejema mesečno od konzula \$50 iz propagandističnega fonda jugoslovanske vlade, — in bržkone je dal Pavlič tisti denar v podporo svojem slovenskemu mesečniku, ali pa ga za kaj drugega porabil. Tudi o drugih računih se bi jih Mr. Pavlič kdaj javno pojasnil.

Med prisotnimi na tej seji sem videl R. Komatarja. Včasih so o njemu pravili, da je "komunistični simpatičar", zdaj pa je tajnik demokratičnega kluba.

Četudi že ime kluba pove, da je udinjan sedanjim mašini demokratske stranke v Chicago, katero smatra celo predsednik Roosevelt za skrajno koruptno, kakor je bila demokratska Tammany v New Yorku, in jo noče upoštevati pri oddajanju zveznih služb, — klub temu torej so vodje na tej seji zatrjevali, da je "jugoslovanski demokratski klub na zapadni strani" nestranski! Svoje ljudi morajo imeti za silno naivne, ko jim to zatrjujejo. Prav rad pa jim verjamem, da bodo podpirali

tiste kandidate, "ki nam bodo dali največ." Ampak kdo so ta "nam"? Gre se torej za 15 "dobrih" služb in za 200 "navadnih". Vsi drugi pa lahko naprej moledujete okrog rekefov in tekate k bossom a prošnjami, da vas bi upoštevali. Ničesar ni bolj praznega, nobena politika, ni bolj prostituirana ko tista, ki se peha edino za službe svojih pravikov! Čemu naj se udinjajo vsi čikaški Jugoslovani demokratskim graftarjem zato, da dobi službe 15 "rojakov"!

Ali ni bolj poštena tista politika ki propagira sistem, v katerem bomo VSI imeli službe in pošten, sigurn zaslužek?

Tudi pravila bo imel ta klub, ki je le nadaljevanje starih aličnih klubov. V odbor za "sestavo" pravil so bili imenovani R. J. Zavertnik, ki rona vso to reč, dalje John Zvezich, Anne Hrast, Andrew Spolar in J. Dabich. Po seji so nadomestili Spolarja z Joe Bambičem (Baumbich), kakor poroča West Side News, menda zato, ker je bolj "kampelje" v politiki in ker ima več prilike dobiti "political job". Tako je začel z "delom" ta klub, ki je nadaljevanje stare igre cheap političnov. Vem, da resnica boli, če zadene tiste, ki dopuste, da jih vara laž. Ampak vseeno, fantje, dobro srečo, in upam, da do prihodnje seje demokratskega kluba dobite svoje službe, kajti zaslužili ste jih. In če jih vam grafterski bossi, ki so nad vami, ne bodo dali, ne bo to krivda "lawndalskih socialistov", ampak vaša. Saj pravite (vprašajte dr. Paulicha), da so Jugoslovani v Chicago stoodnostno za demokrate! In če je to res, kako to, da najzaslužnejši petnajst jugoslovanskih mož še ni dobilo svojih 15 "dobrih" služb? To, upam, nam bo vse do pike natančno pojasnjeno na prihodnji seji. In upam dalje, da bomo deležni poleg zastojanskega piva in založki tudi še kaj močnejšega, kajti prohibicija tedaj ne bo več v veljavi. — John Pika.

Stanje Kasperjeve in Millard banke

Iz objavljenih računov državnega auditorja je razvidno, da je Kasper State banka prejela \$2,519,800 in pri izmenjavanju vrednot v gotovino je napravila \$1,065,218 izgube. Vlagatelj je izplačala 25 odstotkov in skupni vsoti \$896,674 in prednostnim vlagateljem \$416,281. Na jamčne tiritatve je izplačala \$758,700.

Plača receiverju znaša do zdaj \$9,416, receiverjevi odvnetniki so dobili ob banke \$28,000, za klerke in razne stroške pa je receiver porabil iz bančnih sredstev že \$79,479. Koliko bodo vlagatelji koncem konca še dobili, ni znano; vse se le, da bodo izgube zanje velike.

V Millard State banki je receiver prejel gotovine \$400,657, bodisi od izmenjanih vrednot in pa plačila na posojila. Izgub pri izmenjavanju vrednot je bilo \$59,388. Na vloge je izplačala 35 odstotkov v skupni vsoti \$254,424. Plača receiverja znaša \$12,000 in odvnetnikom je izplačal \$25,806. Za klerke in druge izdatke je porabil \$27,248.

Vknjižena vrednost te banke znaša \$567,573, toda prava vrednost je več ko polovico nižja.

V obeh teh dveh bankah je mnogo prihrankov naših rojakov in v Kasperjevi imajo veliko denarja tudi Hrvati.

Z A LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMER-
NIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNI-
SKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. Halsted Street Chicago, Ill.

Tel. Lincoln 4700—4701

PROLETAREC se tiska pri nas.

"Proletarcu"

boste storili veliko uslugo, če mu skozi to krizo pomagate s tem, da naročnino če le mogoče točno obnavljate in da mu pridobite novih naročnikov.

Tudi prispevki v tiskovni fond so mu zdaj neobhodno potrebni

Sovjetska naročila

Sovjetska vlada je l. 1930 naročila v Zed. državah za \$112,000 strojev, bombaža in raznega blaga. Potem je radi sporov, da uvaža svoj les in nekaj drugega materiala v to deželo prepoceni, svoja naročila zmanjšala, ker so Zed. države zapirale pot njenemu uvozu z zvišanjem carin in drugimi ovirami. Zdaj, ko se začne med obema deželama pogajanja za boljše trgovske in diplomatske odnose, računajo, da se bodo ruska naročila spet zelo zvišala.

"We Do Our Part"

Veliko kompanij, ki se bahajo, da pomagajo Rooseveltu zdraviti bolne ekonomske razmere, se v resnici trudijo, da porinejo delavce še bolj v odvisnost in sužnost.

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitate in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

"Jugoslovansko edinstvo" v razbiti posodi

Chicago, Ill.—Praznik "jugoslovanskega edinstva" (zapaden v geslu "Hrvati, Srbi i Slovenci jedan su narod") je razbit kakor star, z zico prevezan "pisker". Dvakrat so šli konzulovski jugoslovanski patrioti v Ashland avditorij, lani so praznovali svoj dan "jugoslovanskega edinstva" že daleč na zapadni strani in letos store isto — toda samo ena narodna struja. Kajti letos bodo na en in isti dan imele prireditve kar tri "edinstvene fronte". Dr. Paulich in R. J. Zavertnik bosta imela s svojimi par hrvatskimi in srbskimi kolegi proslavo "edinstva" v dvorani na zapadni strani. Njun patron je konzul Gjuro Kolombatović, toda on ima iz Belgija ukaz, da se letos s temi političnimi pustolovci ne sme pečati, ker je v njihovi družbi zavozil ter diskreditiral med Jugoslovani v Chicagu ter drugod v svojem delokrogu vso kraljevaško politiko. Zato bosta dr. Pavlič, R. J. Zavertnik in njuni narodnjaki (ha-ha-ha) imela edinstveno proslavo zase. Dr. Pavlič, ki je poslušal nemalokrat Aleksandrovo himno stoji in jo navdušeno pel, je zdaj hud na vlado v Beogradu, zato, ker je postavila "svojega najboljšega konzula v Ameriki, rojaka Dalmatina Kolombatovića, daleč v ozadije, in mu naročila, neka šuti i neka se ne utika v stvari, ki ga ne brigajo. Isti dan, kakor slavnost Pavličevega-R. J. Zavertnikovega "edinstva", se bo vršilo v "down town" hotelu uradno praznovanje enotnosti troimenega naroda. In gospodine konzul bo moral na to uradno praznovanje uradnega jugoslovanskega edinstva. Hočeš-nočeš, moral bo pomagati udarjati po jugoslovanskih patriotih v Pavličevi-Rihardovi skupini. Ta smola, toda boga mi, nema izhoda!

V Narodni dvorani v Chicagu bo isti dan imela svojo prireditve hrvatska separatistična ter komunistična enotna fronta.

Kakorkoli je ta kriza težko udarila i naše ljube ameriške Jugoslovane, se zdi ko da imajo mnogo vremena in zanimanja za starokrajsko politiko in za razna pitanja o edinstvu troimenega naroda. In ta ubogi troimeni narod plačuje vso to neumno komedijo. — C. K.

Resnica je sirota

Chicago, Ill.—V 1367. šte. Proletarca, pod naslovom "Pristranska razsodba o debati v Chicagu", poudarja dopisnik Anton Jurca iz Detroita, da je bila krivična in izrečena v prilog čikaške skupine zato, ker so bili v razsodiščnem odboru člani kluba š. 1 JSZ, namesto "nevtralnih" udeleženci. V ta odbor smo bili imenovani—potem, ko so drugi odklonili, Chas. Pogorelec, Joško Oven in Fred A. Vider.

S. Jurca smatra, da sodrugi niso sposobni biti pravični in nepristranski — in ako je to res, tedaj je vse delavsko gibanje, zgrajeno na pravičnosti in nepristranosti, vrženo v vodo in vse ogromne žrtve so bile zastonj.

V debati so udeleženci argumentirali o vprašanju, da-li naj soc. stranka sodeluje pri ustanavljanju nove stranke, v kateri se bi zedinile vse različne struje, ki nasprotujejo sedanjemu sistemu, ali pa naj soc. stranka rajše gradi svojo stranko s svojo ideologijo, namesto, da se bi kompromitirala v združevanju z drugimi skupinami, med katerimi ni nikake skupnosti, razen nasprotovanja sedanjemu sistemu.

To je med socialisti vprašanje, o katerem se lahko debatira — in socialisti morajo vedno debatirati kot sodrugi, ne pa, če se kje v mnenjih razhajajo, v omalovaževanju in poniževanju stranke, ki je avantgarda napredka in gradnje v socialistični sistem.

S. Anton Jurca priznava, da debate NI SLUŠAL. Vzlic temu javno konstatira, da je bila razsodba krivična. Ze to, da

on sodi s takega vidika, je močan namig, da je on tisti, ki sodi pristransko.

Podpisana, ki sva prišla v odbor proti svoji volji, sva glasovala tako kakor je nama velevala vest, torej za argumente, ki so bili zmagoviti.

Z zavajanjem v kakršnikoli obliki delavstvu ne bo nihče koristil, pač pa mu škodil. Mi nismo za zavajanja, niti ne za pristranost, kakor je udomaćena v kapitalistični družbi, pač pa edino za resnico, principe in načela.

Fred A. Vider,
Chas. Pogorelec.

"Misleči delavci"

Nanticoke, Pa. — Ker je Proletarec za dve strani povečan, upam, da me urednik za stran prostora ne potisne ob steno.

Poudarjamo, da je to list mislečih delavcev. Resnično, prav tako resnično pa tudi je, da je mislečih delavcev zelo malo. Zato, ker je Proletarec list resnice, je med maso vsled njene nevednosti obsovan.

Zavisti in drugih slabih lastnosti je tudi med Slovenskimi delavci več ko preveč. Proletarec jih odpravlja, ker delavce uči pameti. Ampak kaj pomaga, ko pa se rajše ukvarjajo z zavajalci in slede nasprotnikom svojih koristi! Nazadnjačstvo je tisto zlo, ki nas vse skupaj tepe. Ko se ga delavci otresejo, pa bomo lahko rekli, da so dozoreli za preobrat.

Slovenskih čitateljev je še veliko v Ameriki. Če se bi polovica izmed njih naročila na Proletarca, bi lahko izhajal dnevno na 8. straneh, in prav nihče ne bi bil niti za penny na škodi radi tega, pač pa bi bilo delavsko gibanje vsled pojačenja svojega tiska v splošnem na boljsem. In pokazali bi delavcem drugih narodov, kaj zmoro delavstvo tudi v malem narodu, če je zavedno.

O stavki na antracitu poročam že dlje časa v Prosveti. Po tednu generalne stavke se je odglasovalo za vrnitev na delo. Tako se vleče industrialni boj v vseh državah s separatnimi stavkami, in s pogajanj, v katerih delavci navadno povlečejo krajši konec.

Delavski odbor v NRA se nudi za posredovalca v industrialnih konfliktih med delavci in kompanijami, ampak delavske koristi so slabo zastopane in posredovalci so največ pod vplivom bogatih korporacij.

Ljudstvo v teh krajih je izčrpano do skrajnosti. Zelo je naveličano Lewisove-Boylanove kontrole in koruptnega vodstva v uniji.

Na političnem polju se ne postavimo, kakor sem že poročal. V klubu št. 33 životari-mo. Naselbina je majhna in še ta je raztrojena.

Zdrav razum nam veleva, da bi morali skupno v boj za pravice. Poskusimo negovati skupnost, namesto da bi vlekli vsak k sebi.

Henrik Pearić.

Socialisti v zakonodaji v Pennsylvaniji

Lilith Wilson in Darlington Hoopes sta v sedanjem zasedanju zakonodaje predlagala, da naj prevzame produkcijo in distribucijo alkoholnih pijač v Pennsylvaniji država; dalje predlagata ratificiranje dodatka k zvezni ustavi, ki bi odpravil vpsoljevanje in izkoriščanje otrok v industriji, in predlagala sta načrt za uvedbo starostne pokojnine.

Cenzura v Jugoslaviji

Delavska Politika, list socialistično usmerjenega slovenskega delavstva v Jugoslaviji, prihaja med naročnike in v inozemstvo z obilnimi znaki censure. Celi stajki so zmazani in popolnoma nečitljivi. Kakorkoli je D. P. oprezno urejevanja, cenzorju še vseeno ne ugađa in jo kvari s svojimi kemikalijami.

Letne seje

Člani JSZ, čitajte članek na drugi strani!

Razmere v Detroitu

Detroit, Mich. — Politično in gospodarsko življenje v tem mestu je na ničli. Mali trgovci so gospodarsko večinoma uničeni, med katere spada tudi podpisani. V tej krizi so si osvojile monopol velike korporacijske trgovine z vsepovsod razprostrtimi podružnicami. Njihova konkurenca je ugonobila male trgovce. Začeti kaj danes, je nemogoče. Kdor ima še kaj dolarjev, jih hrani. Težki časi za vse.

V Detroitu je bilo v dobi "new deala" že precej stavk. Dozdaj vse izgubljene. Detroit je že od nekdaj izrazilo "open shop town". Delavci v avtomobilski industriji niso organizirani. In v kolikor se organizirajo, je nezadostno, zato tudi spopadi med delavci in kompanijami poslednje tedne niso končali ugodno za stavkarje.

Stavka pri Brigs Body kompaniji je bila izgubljena, istotako pri Muray Body, dasi še traja, ker kompanija nima naročil. In kolikor jih ima, jih ji izdelajo skebi, katerih ima dovolj na razpolago. Tudi die and tool mehaniki so še na stavki. Ti delavci imajo lokalno unijo, ki ni pridružena k A. F. of L. Kompanije so vsled te stavke enostavno naročile potrebne modele in drugo, kar izdelujejo ti delavci, iz Toleda in Clevelanda, kjer so delavci organizirani v A. F. of L. Tako si unije druga drugi uničujejo stavke. Stavkarji v Detroitu so si zelo prizadevali, da bi pridobili kompanije vsaj s pomočjo NRA za konferenco, na kateri se bi dosegel sporazum, pa še slišati niso hotele o tem.

V Detroitu je okrog 400.000 delavcev in članov njihovih družin v pomanjkanju vsled brezposelnosti.

Pri zadnjih občinskih volitvah so volilci glasovali po starem in zato ne socialistična in ne komunistična stranka nista prišli v upošteve.

Mnogi Slovenci so v tej krizi zelo prizadeti. Zavisti je mnogo in zdi se mi, da nam nekateri celo privoščijo mizerijo. Neki Nemec mi je nekoč dejal, da kadar človek res potrebuje prijatelja, ga ne najde. In če hočeš ugotoviti, kdo je tvoj prijatelj, ga vprašaj za pomoč. Smejal sem se mu tedaj. Danes mi njegove resnične besede pridejo večkrat na misel.

Član sem soc. stranke že nad 30 let, kajti bil sem v gibanju že v domovini. Boril sem se in pomagal v bojih za izboljšanje razmer in za preobrat. Danes, v svoji 50-letni starosti, nimam ničesar pokazati, nikakršne koristi nimam in za nadaljni življenski boj sem odvisen od samega sebe in kakor izgleda, bo moja bodočnost še hujsa in slabša nego prošlost. Pomoči nimam kje iskati, in ne prijateljev, kajti tisti, v katere sem imel največ zaupanja, niso dosti na boljsem od mene.

Jasno je, da potrebujemo preobrat, le žal, da se delavci tako počasi zavedajo te resnice. — Anton Jurca.

Kampanjski fond soc. stranke v Clevelandu

V kampanjski fond okrajne socialistične stranke so prispevali: Klub št. 27 \$10. Po 50c: Josip Babnik, J. Tavčar, L. Medvedšek, J. Bradach. Po 30c: J. Likar. Po 25c: A. C. Skully, M. Kostanjek, J. Kos, F. Zorič, L. Horvat, J. Rak, J. Skubel, F. Krnc, A. Komar, J. Rožanc, neimenovana, J. Okoren, J. Tebeban, M. Kress, J. Papič, F. Klemenčič, T. Zupan, J. Sušnik, E. Branjsel, J. Krebel, A. Kovač, F. Turk, F. Sumrada, L. Jevc, F. Šuštaršič, F. Močnkih, J. Vihar, G. Turk, L. Vihar, C. Obed, A. Obed. Po 20c: F. Kačar. Po 15c: L. Peterlin, M. Batla, J. Medvedšek, J. Česnik. Po 10c: K. Verstovšnik, J. Trebec, S. Lunder, S. Dolenc, L. Vičič, J. Kern, F. Kovarčič, V. Klemenč, J. Stopar, L. Špehek, F. Mahne, L. Skube, A. Smith, F. Furlan, A. Stariha, J. Skuk, V. Kline, F. Strumbelj, L. Kocjan, J. Turk, B. Bogataj, A. Vihar, O. Vihar 6c, Jare 2c. Skupno \$23.18.

Vse te prispevke so nabrali as. Feliks Strumbelj, John Krebel in John Vihar.

Za klub št. 27 JSZ:

Ivan Babnik.

Nikjer, za noben denar,

ne dobite toliko izvirnega leposlovnega gradiva slovenskih ameriških avtorjev in toliko zgodovinsko važnih podatkov o ameriških Slovencih ter drugih Jugoslovanih, ko v

Ameriškem družinskem koledarju.

LETNIK 1934 JE IZŠEL POVEČAN V ENAKEM OBSEGU KAKOR PROŠLIH PAR LET, VEZAN V PLATNO IN ILUSTRIRAN Z VEČ KO 60 SLIKAMI.

V leposlovnem delu so med drugimi sledeči spisi:

ALENKA BI RADA OTROKA. — Dogodba o deklici, ki je napisala nedolžno nalogo, pa so jo proglasili za pohujšano. — Napisala Mila Pachnerova. Prevel Iv. Vuk. BILA JE ENKRAT VELIKA PUŠČAVA. — Legenda o človeku, ki so ga živali naučile resnice. — F. Rosenfeld. — I. Vuk.

ČRTICE IZ SPOMINOV. — Mimobežni vtisi s potovanja priseljenca. — Louis Beniger. KRST REVOLUCIONARJA. — Enodejanka. — Joško Oven.

NOVA IGRA (New Deal). — Enodejanka. — Ivan Molek.

NOČNI ČUVAJ. — Močna socialna slika o delavcu, ki je tvegall vse, rajše ko da bi izdal svojega sodruga. — Tone Seliškar.

OBTOŽUJOČE SENCE. — Povest o rojaku, ki so ga valovi okoliščin vrgli na pot zločinstev, da je končal na električnem stolu. — Ivan Jontez.

OBEŠITE GA. — Zgodba o vojaku, ki so ga ustrelili zaradi ukradene kokoši, dasi je ni on ukradel. — Turgenjev. — Cv. K.

POZABLJENE KRHOBORKE. — Povest o ženskah, ki iščejo v posredovalnicah za delo službe služkinj. — Mira.

NEPRIDIPRAV BEPO. — Povest priproste pameti. — Maksim Gorki.

PRİPOVEŠT ZDRAVNIKA, ki je prisostvoval obeševalni tragediji. — D. Stamatov.

ŠTEVILKE. — Komu vse so izpostavljene prodajalke v trgovinah pod nadzorstvom pohotnih delovodij, vam pove to povest. — Spisala Katka Zupančič.

STANOVANJE ST. 7. — Povest, ki jo je spisal sovjetski pisatelj B. Levin.

SREČANJE. — Ljubavna povest iz življenja umetnikov. — F. S. Tauchar.

TIPISTKA. — Povest ameriške Slovenke, ki je v krizi izgubila delo, se pri nekem srečanju zaljubila in tragično končala na cestnem tlaku. — Jakob Zupančič.

UKRADENO SONCE. — Filozofska zgodba iz Turkestana. — Ivan Vuk.

ŽENSKI UPOR. — Povest iz Andaluzije o borbi žensk na življenje in smrt za kruh. — M. Anderson-Nexo. — Cv. K.

ZEMLJA JE SPREJELA SVOJEGA SINA. — Zgodba o rojaku, ki je odšel v svet za kruhom in se potopil v valovih bede. — Anton Slabe.

V Koledarju so med drugimi sledeči članki:

BODOČNOST JUGOSLOVANSKIH PODPORNH ORGANIZACIJ. — Razprava o dosedanjem razvoju jugoslovanskih podpornih ustanov, o njihovih hihah in dobrih straneh. Ali bodo živele kot so? Ali v svojem sedanjem delu zro z načrti v bodočnost? Ali bi bilo združenje rešitev njihove bodočnosti? Ali je združitev sploh mogoča? Na ta in slična vprašanja odgovarja ta članek. — Spisal Frank Zaitz.

SVET NA RAZPOTJIH. — Portret družbe kakršna je in njene agonije. — Frank Zaitz.

TRIDESETLETNICA SNPJ. — Opis organizacije, ki je bila ustanovljena pred 30. leti, da služi delavstvu v gmetno in moralno pomoč. — Fr. Zaitz.

"VSE ZA NAROD!" — Pogubna stran nacionalizma je opisana v tem članku. — Anton Garden.

VERA IN SOCIALIZEM. — Ali je socializem proti veri? Ako ni, kako to, da ga duhovniki napadajo? In če je vera privatna zadeva, čemu se socialisti toliko ukvarjajo z njo? Na ta vprašanja odgovarja članek, ki ga je spisal E. K.

ŽENSKA IN VERA V ZGODOVINI. — V tem članku pisatelj pojasni, kako in čemu so vse vere zapostavljale žensko. — Spisal Maksim Gorki.

Zgodovinski opis slovenskih naselbin v Coloradu

Frank Zaitz ima v tem koledarju daljši ilustriran zgodovinski opis slovenskih naselbin v Coloradu. To je prvo absežno delo o naselbinah v tej državi zapada, ki so nekoč cvetele, in o življenju priseljencev v rajanju in trpljenju.

Albert Hraat opisuje BOULDER DAM in podaja o gradnji tega največjega umetnega jezera na svetu statistične podatke.

O svetovni razstavi v Chicagu, predstavljajoča "STOLETJE NAPREDKA", piše F. S. Tauchar.

Razni informativni spisi

Opis vseh jugoslovanskih konvencij, ki so se vršile l. 1933.

Seznam in spremembe v slovenskem časopisju v Severni in Južni Ameriki.

Naslovnik jugoslovanskih podpornih organizacij.

Obseg monarhij in republik po površini.

Velikost posameznih držav ameriške unije po prebivalstvu in površini.

JUGOSLOVANSKE PODPORNE ORGANIZACIJE V ZED. DRŽAVAH. — Trinajst central je opisanih v tem seznamu v takih podrobnostih prvič v koledarju.

Poleg teh je v koledarju mnogo drugih informativnih notic.

In kakor v vsakem letniku, ima tudi ta pesmi ameriških in starokrajških avtorjev.

KOLEDAR, VEZAN V PLATNO, Z VSO TO VSEBINO, STANE SAMO 75c. PRI VEČJIH NAROČILIH POPUST.

NAROČITE GA SVOJCEM V DOMOVINI ZA BOŽIČNO DARILLO.

Ameriški družinski koledar je v staremu kraju izmed vseh najbolj priljubljen. Ko ga čitajo, se jim zdi, kakor pomenek z domačimi ljudmi preko morja. Cena za stari kraj 90c.

S koledarjem, kakor je ta, je veliko dela in vzame časa, predno je urejen, dotiskan in vezan. Razpošiljamo ga po redu, kakor smo prejeli in prejemo naročila.

Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

PUBLIC WORKS, THE NEW SLAVERY

We have recently published a news story which tells about President Roosevelt's plan to put about 3,000,000 unemployed men to work on public enterprises under conditions which will enable them to earn approximately \$30 per month. In this way, the story suggests, these men and their families will be taken from the relief rolls.

The latter suggestion is interesting and instructive. In it can be found what we fear is the joker in the entire National Recovery Administration's "new deal". The idea is not to deal out economic justice to the masses, but to solve the problem of surplus humans which is confronting the owning classes.

Get the jobless out of the way. Give them something to do. Separate them from their old moorings and segregate them in labor camps. Put them where they will cease to be bothersome. Beautify the world which the masters own with the labor of the unwanted millions. AND—permit the owners to continue owning the resources of the nation and pile up huge profits for themselves.

Public work—at \$30 per month—is scarcely better than the forced-labor-for-food-vouchers method, so far as it affects the amount of relief which the jobless will receive. But it will enable the authorities to say that the number of unemployed have been reduced and also show some results to the rich who are to be taxed to pay the bill.

As the scheme affects the workers, it is scarcely anything to be grateful for. The sum of \$30 per month will not suffice to pay for the most elementary needs of a fair-sized American family. It is not much, if any, greater than the cost of unemployment re-will be the chance of family life for those who enter public works service. Like draft animals they will toil for food, harness and stable. And, like relief grants. But it will take the unwanted millions off the

relief rolls and place them in the ranks of the workers — so far as statistics are concerned.

In the past we have argued that such living standards as are now to be offered to workers who are cast aside by the masters of industry and finance would react to the disadvantage of the owning class. But that argument was raised before the appearance of industrial codes which have the effect of regulating and stabilizing the Capitalist racket.

With the plunderbund united and "held in line" by a government which they actually control, the business of exploiting workers can be continued for quite some time. The owners can then set their own houses in order; force men and machines to produce huge surpluses; permit themselves to be taxed of such portions of their surpluses as may be necessary to keep unwanted workers from starving to death and dispose of those workers by keeping them busy on tasks which will beautify and improve the world which the few now own — at \$30 per month per family!

"Good" people who fail to see the consequences of a program which has no greater virtue than that it transfers workers from relief rolls to labor camps are due for a rude awakening. For such as receive the alleged "benefits" of Roosevelt's plan there is the almost certain prospect of a method of life which is new in the annals of the race. Gone the horse—which ceased to be bred when machines started to produce horsepower—so workers, who are considered nothing more than the human tools of the master class, will cease to be given the opportunity to produce their own kind.

This business of public works is likely to be hailed as a boon by the masses who are always more eager to have somebody do something for them and WITH them than to do something for themselves.

But we view it with alarm and resentment. Alarm because it is actually fastening a new form of slavery upon the propertyless. Resentment because we see in it just another scheme to permit private owners to continue owning and exploiting men and machines for their own enrichment. As against it, we again offer the Socialist plan. Let ALL work be PUBLIC work. Let us produce everything for use and not for the profit of an owning class. Let us distribute the products of industry in such a manner that all who share in the world's labor shall have abundance and security.

That is the Socialist plan—and no other plan will suffice for those who wish to be free men and women. — R. L. A.

Fascism and Capitalism

By Norman Thomas

Mussolini in furtherance of his plan for a "corporate" state, plans which in reality have moved very slowly, now announces that the next Parliament to be elected in the spring will be expected to abolish itself in favor of government by guilds. In the course of his speech he denounced capitalism along with Socialism.

This tendency of Fascist to denounce capitalism is confusing. In reality Fascism is a stage of capitalism. It still protects private ownership of property in production goods and the operation of it for private profit. But it is true that it is a form of capitalism in which the state is supreme. It is not the form of capitalism which would be the first choice of big business men. For instance, Mr. Gerard Swope's plan gives business more power and the state far less power than Mussolini or Hitler would approve.

The fact that Fascism is not the first choice of big or little business men in America and the further fact that President Roosevelt neither by nature or past experience is cast for the equivalent of Mussolini's or Hitler's role, give us time—though not too much of it—to build the forces which would substitute the cooperative commonwealth for the totalitarian state. It is I think, a tactical mistake, and it certainly is an incorrect statement of fact, for Com-

munist and other radical speakers to say that we have Fascism now. Thus to cry "Wolf, wolf!" is likely to dull the sensibilities of the workers so that the real wolf will catch them off their guard.

We have not Fascism now. We have tendencies toward it and possibilities of the development of existing laws in that direction. These tendencies and possibilities are so strong that the fact that Fascism is not the first choice of most capitalists will not prevent its coming with the approval of such capitalists as see in Fascism a way to keep the workers quiet.

MISSED OPPORTUNITY

In the 1932 election the great mass of voters went to the polls declaring they were going to vote for "the lesser of two evils". If that is what we now have, what would have been the dimensions of the greater of the two evils in question?

Had all the voters who thus played a silly role at the polls used their intelligence they could have set up an economic system embracing fundamental justice in production and distribution. This kind of a move might well have been the initial step looking toward the elimination of wars and other economic conflicts. —W. L. Baldrige.

Masquerade Dance in Bridgeport

The program given by branch 11 JSF of Bridgeport November 11, was so well liked by those present that it will be repeated at the Masquerade Dance to be held on January 13, 1934.

The orchestra that entertained us at this affair was none other than the Tasek boys from Power Point. Hearing them for the first time I must say that their music sure does please the dancers. The orchestra consists of a piano accordion, guitar and banjo and you will hear them play again if you attend our Masquerade Dance.

We urge the Slovene folks who are able to come to this affair on January 13, to do so. The arrangement committee will do their best to prepare good entertainment so that you will enjoy being with us. Those of you who have been at our previous affair we ask you to come again. Bring your friends along and spend the evening by having a good time. How about some of you Pennsylvanian comrades and others from our surrounding Ohio towns attending this Masquerade? Remember: it's Saturday, January 13, 1934. —Margaret Snay, Bridgeport, Ohio.

To determine the true cost of living, set down your income and add the unpaid bills.

TARIFF AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN COUNTRIES

We are asked what the Socialists think about the tariff question.

They favor an international agreement, but they have no dogmatic position on the subject, for the simple reason that, while they know the time will eventually come when no tariffs will be necessary, tariffs are at present a part of capitalism and there is no ideal way of handling them.

Protective tariffs in this country were originally levied for the protection of infant industries, but they were continued long after the industries grew up into giants. The Republicans were the high protective tariff advocates. The Democrats claimed to want a tariff for revenue only, but when in power they never enacted one, but continued the protective system of tariffs, with some changes of schedules. Big business contributors to Democratic campaign funds did not want to lose the special privilege of tariff protection any more than big business contributors to the Republican campaign funds.

Workers often have criticized tariffs as protecting employers but not protecting labor. Employers claimed they paid higher wages on account of the tariff; workers claimed that any increase of this kind was offset by the increase in the prices of commodities due to barring out imports or making them pay a large duty which was added to the price.

Tariffs have been jiggered upward and upward and upward, until the last one, passed while the Hoover administration was in power, was the highest ever. Republican statesmen predicted that by the time the new law had been in effect sixty days, the depression would be over. The sixty days passed and the depression was deeper than ever. The new tariff probably did not have much to do with the deepening, but it did not bring relief. It is claimed that,

on account of this new law, other countries have raised higher barriers which have kept American goods out of their markets. The tariffs more or less throttle international trade, each country seeking its own selfish advantage.

Although tariff legislation has been carried to absurd lengths, we know of no reason why, under capitalism, some use should not be made of tariffs and embargoes if there is any real advantage to large groups of our people, such as the farmers.

The national platform of the Socialist party advocates the creation of international economic organizations, on which labor shall be adequately represented, to deal with problems, money, credit, tariffs, and living standards, from the viewpoint of the welfare of the masses throughout the world.

This is an attempt to inject into capitalism a measure of internationalism which would make for sanity in tariffs and other economic relations between countries.

Eventually all nations will be socialized. Then we shall have a world federation of co-operative commonwealths. There will be no private exporters and importers. Each country will itself be the exporter and the importer. It will then be perfectly feasible to do what the above-mentioned plank advocates. The representatives of the different countries will get together and arrange for the exchange of products. Naturally each will sell that which his country has the most of, and buy that which his country is the least prepared to produce for itself. Tariff wars will then be at an end, and tariffs themselves will go into disuse.

The Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

One of the best Cook County Central Committee meetings, in a long time, was held last Friday night at the headquarters of the 10th Congressional Branch. And why do I consider it better than many others? Simply because the time was devoted to the reports of the various committees without that wrangling which has been prevalent for many, many years. In the past, some of the comrades used to think that the Central Committee meeting was the place to unload a lot of ambitious talk or petty squabbles. I hope that they realize their purpose in coming together each month, to accept reports and to direct the work. We received good reports from the Labor Committee showing the activity of the Socialists in the organizational movement; the Banquet Committee showing the splendid results of the Debs Commemoration Dinner; the special committee on anti-war leaflets, which printed 100,000 "No More War" leaflets and distributed them on Armistice Day; and the YPSL committee showing that the youth movement is being rebuilt rapidly. In addition the Executive Committee report was also made and a resolution of censorship adopted by the 6th Congressional District Branch disappeared.

It was founded by Norman Thomas who often contributes well founded manuscripts. Devere Allen is its editor. Once you get to reading it you will read it from cover to cover. The language is easily understood. It is published at 52 Vanderbilt Ave., New York City. We recommend it to our followers.

The fact that hundreds of thousands of unemployed stood in lines blocks long to register for government work deserves only a paragraph or two in our daily capitalist papers. A mysterious murder takes up ten pages or more for the hungry sensational seekers of crime, illicit love, etc. That's the way these papers serve the workers yet these same workers, about whom the capitalist dailies don't give a whoop, make it possible for the capitalist sheets to exist. They are registering the unemployed but not until they have given the poorest ones, those who receive relief, the privilege of working one day a week so that they will not be eligible to register as unemployed. We would like to know how many workers are actually unemployed. Although this registration is not intended for that purpose we are still anxious to learn how many will have registered.

While we want to be as democratic as is possible in the Socialist movement we will have to line up a certain procedure to be followed on complaints. What I mean is that it is a bad policy to permit a branch to circulate a censorship resolution before the Central Committee has had a chance to pass upon it. The 6th Congressional Dist. Branch perhaps, meant no harm by so doing but every such resolution gives the many branches added possibilities of factional strife where the time could be used to better advantage. It is in order to propose that the County Central Committee be given the power when the branches may circulate other branches.

A very well attended meeting was held last Friday night by Branch No. 1 JSF. Many good reports were made. It was over at an early hour after which we indulged in free discussions, sandwiches and some washdowns.

Within two weeks time we have sold over 150 pamphlets No. 1 and No. 2, of the present, topics of the day, series of the National Headquarters. It is certainly remarkable to see what a literature committee can do if it only will. Every branch of the JSF should make up a committee of literature salesmen. People spend money for everything else and they will buy pamphlets too if properly approached.

In the past few weeks many Socialists and others have predicted the downfall of Hitler and his band of murderers. Some say that in four months, others in one year still others in two years Hitler would be no more. Yet, while anything is possible in this crazy world, we cannot share their views. Many will remember the predictions made before Hitler got into power. Loyal comrades and unionists said nothing of that kind could ever happen. Yet, it happened right before their very eyes. Hitler has the financial backing of International bankers. He has the power to use force and violence. He has his own paid army. With these he can hold any democratic efforts at bay. Even the present conflict in religious circles will only help to whip the religious ministers into line. No, we fear Hitler is here to stay for some time and our prophets had better use their energies in acquiring a complete boycott of German made goods and services.

Sava's Fall Concert, last Sunday, drew a large audience. They had a very good program made all the more so by the appearance of the Bohemian singers, Karl Marx and their string orchestra. Only one more social remains on the schedule of Socialist Club No. 1 JSF and that on New Years Eve, at the SNPJ Hall.

Doctor's Orders

"I told that man I was so dead broke that I had to sleep outdoors, but we wouldn't give me a nickel." "What's the matter—is he a Scotchman?" "No; he said he was sleeping outdoors himself and had to pay the doctor for telling him to do it."

Eye to Business

After terrific struggle, the freshman finally finished his examination paper, and then at the end wrote: "Dear Professor: If you sell any of my answers to the funny papers I expect you to split 50-50 with me."

One of the finest labor magazines published is "The World Tomorrow".

PARTIAL JUDGEMENT

In last week's issue comrade Anton Jurca of Detroit mentions among other things in his article also the debate recently held between the Detroit and Chicago Youth Groups. To him it seems that the judges selected to give their decision were very unfair towards the Detroit debaters. He also states that no member of branch 1 or the executive committee of JSF should have been selected as judge, but instead, people who would be neutral or else the audience should vote who the winners were.

As chairman of the debate I wish to explain that this procedure was decided by the debaters themselves. After the selection of judges were made and announced to the debaters no objections were made by either group, although a number of Detroit comrades were asked to serve as judges but declined.

From my personal observation I do not believe that the Detroit debaters felt that an injustice was done to them or the English Section of branch 114 after the vote had been announced. Nor were there any ill feelings after the debate or at any time during their stay in Chicago. We were glad that they came to Chicago and were more than glad to hear their side of the story on the subject. If they lost the battle, it was only because they were not well enough prepared with facts, although they did exceedingly well for the short time they had to prepare their material. From the Chicago debaters who devoted more time in getting their material together, better arguments could have been expected. The facts they presented were debatable, but nevertheless true.

As for the "partiality" as com-

rade Jurca, who was not present at the debate, claims that there was on part of the selection of, and the vote taken by the judges I can only say that as Socialists, they were and are not patriots of one or the other city. And such was the case of the judges approved by the debaters themselves. — John Rak, Chicago.

North Siders Dance Saturday, Dec. 9.

On Saturday, Dec. 9, branches 16 and 20 of JSF, Chicago, are sponsoring their first dance this season at Aldine Hall, 911 Center St. The arrangement committee has made all necessary preparations to assure everybody that will attend an enjoyable evening. For the dance lovers Benson Harmony Boys, a good orchestra will supply the music for both old and young. Refreshments of all kinds will also be plentiful. The admission price is 25c if the ticket is bought in advance. They can be purchased from all members of both branches and at the branch headquarters 2250 Clybourn Ave. Admission tickets sold at the door will be 35c.

Committee.

EASY ENOUGH

"Doctor, is there anything I can do to keep my husband from talking in his sleep?" "I just cured a case like that last week. I induced the wife to give her husband a chance to talk during the daytime."

POLITICAL AXIOM

The successful revolutionary statesman, fascist or communist, makes it his first duty to see that the army is well paid and well fed. — The New York Times.

